1. געה

געה - 1.

?נ? ם | געהאבן | ג י ה א ב ן - כאפן, געפינען.

1544 " זיא קונטן זיא ניט וינדן אונ׳ ווער איך נאך

זוא גוך.// זיא רייטן ווידר היים דא זיא זיא ניט 1

קונטן גיהאבן". שמואל=בוך, סטראפע 1522.

2. – גדה ה"ר

ג ע ה א ב ע װ ע ט – פֿאַר פֿון האָבעװעןָ |~~הארקאװדי~~|.

3. - גדה

?נ? ם|געהאַגדע| ג ח ג ד א, - געבוש, קוסטעס.

... " הנעצוצים - די <u>גחגדא</u>, ל' יער דף".

<u>רייכלין 8, ישעיה, ז - יט.</u> 2

4 - גזרה

ג ע ה אָ ג ל - דער/דאָס, באַ. (שנש) דאָס דויערנדיקע
האָגלען, אַ סך האָגל.

1963 " ווערטער פֿאַלן ווי געהאָגל פֿון דײַנע לעפֿצן".
פֿרידמאַן, 3, 43. 3

7 - גדי

ג ע ה אָ ד ע וו ע ט – פאַר פון האָדעווען.

ה״ד

ג ע ה א ו ר י ר ט – פֿאַר פֿון האוירץ |~~האַרקאַרני~~|.

גזי - 7

ג ע ה אָ ד ע וו ע ט – פֿאַר פֿון האָדעווען.

3

גיה - 8

ג ע ה א ד ז׳ ע ט - ----> __האדזיען.__

3

ג ע ה א ד ע ר ט – פֿאַר פֿון <u>האדערן</u> |~~הארקאווי~~| . גדה - 9

3

ה//ד

ג ע ה אַ ו ר י ר ט - פֿאַר פֿון האָטירק | ~~האַרקאַרגי~~ |.

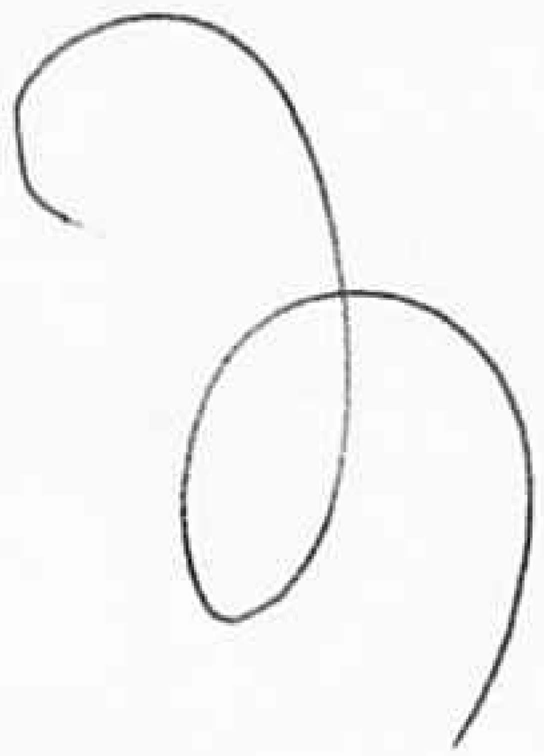

(?נ?)

ג ע ה אַ ו ו י ר ן - אוטוור. "טאָן עפּעס צו יענעמס געפֿעליקייט" [קטוו]. % די דינסט זעט מיט אַלע מיגלעכקייטן צו געהאַווירן דער בעל=הביתטע, עס זאָל איר געפֿעלן ווערן" |קטוור|.

....

רעד:האָט עס אַ מאָל אַ שייכות מיט 'או·ווירן'?

....

12 - גזה

ג ע ה אָ ו ו ע - דאָס/דער, בא. (שנש) דאָס דויערנדיקע

האָוועך, באַוועגן זיך הין און הער.

1948 " און ס׳קומען מען קיין חבֿרטעס קיין ליבע ניט

צו גיין // און ניט ~~ניט~~ מיט קיין געוויין, און 8

ניט מיט קיין געהאָווע". מאַרקיש, 9, 93.

1956 " זיי האָבן געצוימט אויפֿן דניעפּ דעם געהאָווע

// מיט דראַנג צו געגאַרטע און וואַרטנדע ברעגן". 10

מאַרקיש, 11, 580.

באַמ: דאָ נאָך דרײַ ציטאַטן - אַלע פֿון מאַרקישן

און נאָר פֿון בוך "מלחמה"!!

12 - גאה

געהאָווערײַ – דאָס, בא. (שנש) דזוו געהאַווע.

1946 " |...| געטומל פֿון פֿורן און דראַזשקעס אין

מיטן גאַס און אויפֿן געהאַווערײַ פֿון לאַדזשער ייִדן". 12

י.י. טרונק, 4, 164.

ג ע ה א ו ו ע ט - פאר פון האוועז.

ג ע ה אַ ו ר ק (ע) - דער/דאָס, בא. (שנש) דאָס

דויערנדיקע האַווקען אָדער דאָס האַווקען פֿון אַ סך הינט.

1963 " דאַכט זיך, ס׳קומען הינט, // איך האָב געהערט

גערהאַווקען". מ.מ. שאַפּיר, 1, 28. 16

|| געהאַווקעניש - דאָס, בא. דזוו דפּוו.

געהאַווקעריַי - דאָס, בא. דזוו דפּוו.

16 – גזה

ג ע ה א ו ר ק ע ט – פאר פון האווקען.

ג ע ה אַ ט - 1. פֿאַר פֿון האָבן.

2. פֿאַדי. (זן) וואָס מע האָט געהאַט. % דאָס געהאַטע געלט האָט ער געפּטרט און קיין נײַע פֿאַרדינסטן האָט ער ניט.

1972 " דער מאָרגנדיקער טאָג איז מער באַגלייביק,// ווי אַלע נעכטיקע, די שוין געהאַטע". ב. העלער, פֿעי 38 34

~~דש׳ בק~~, נ׳ 76, ז׳ 171.

18 — גדה

ג ע ה אַ ט ע ט — פֿאַר פֿון האַטען |האַרקאַווי| .

ה״ק

געה –

ג ע ה אַ ט ש ק ע – ←---- געהאצקע.

ג ע ה אַ ט ש ק ע ט - ---← גערהאַצקעט.

ג ע ה אַ י - ←---- געהײַ.

22 - גדה

ג ע ה א ל ב י ר ט - פאר פון האלבירן.

ג ע ה אַ ל ב ע ר ט - <u>אַדי/אַדוו</u>. (<u>עלט</u>) האַלבירט,

געטיילט אויף צוויי.

1885 " ווײַל ער |גאָט| האָט נ/ט קיין ענד, קען ער

אויך ניט ווערן <u>געהאלבערט</u>". <u>מחזור, 3</u>. 40

קאָפּיר.

(?נ?) גע האַלדזערײַ́ - די, =ען |ראָכקינד|

ארומאָרעמונג, דאָס אַרומאָרעמען זיך.

26 – גיה

ג ע ה אָ ל ו ב ע ן (ז י ך) – פֿאַר פֿון האַלובען (זיך).

ג ע ה אָ ל ד ע ר ט - <u>פֿאַר פֿון האַלדערן</u>.

2

26 – גזה

ג ע ה אָ ל ו ב ע ן (ז י ך) – פֿאר פֿון האָלובען (זיך).

געהאַלט I – <u>דאָס/דער</u>, <u>־ן/־ער</u>. לוין, געצאָלט

פֿאַר אַרבעט; שכירות. % הויכע/נידעריקע <u>געהאַלטן</u>.

דאָס <u>געהאַלט</u> צאָלט מען אויס חודשלעך. זיי האָבן

געקריגן אַ הוספה אויפֿן <u>געהאַלט</u>. די אַרבעטער

פֿאָדערן צו העכערן דאָס <u>געהאַלט</u>.

1864 " |...| מען זאָל פֿאַרקלענערן די <u>געהאַלטער</u>

פֿון די באַאַמטע". <u>~~צ׳ קמ~~ (פֿאָר 177), נ׳ 44, ז׳ 660</u>. 57

1895 " |...| פֿונעם <u>געהאַלט</u> זיינעם אַלץ געשפּאָרט,

אַ גראָשן צו אַ גראָשן, ביז ער האָט זיך אָנגעקליבן אַ 62

ביסל געלט". <u>מענדעלע, 7ב, 10</u>.

1928 " ווען כ׳קריג עפּעס אַן אַנדער שטעל, אַפֿילו מיט

ווייניקער <u>געהאַלט</u>, וואָלט איך מאָרגן גאָר אַוועק= 63

געוואָרפֿן ס׳מלמדות". <u>אַפּאַטאָשו, 7, 56</u>.

1948 " ווען זי, מיכלס ווייב, וועט זען, אַז די שטוב

נייטיקט זיך אין איר הילף, זאָל זי צוהעלפֿן און קאנק

זאָל קוקן אויף זיך ווי אויף אַ משרתטע, וואָס דינט

נישט פֿאַר געהאלט, נאָר פֿאַר דירה אומזיסט".

דער נסתר, 6, 351.

געה – [redacted]

מאַגערער געהאלט – ניט קיין גרויסער לוין.

פֿעטער געהאלט – זייער גרויסער לוין.

29 - עה

געהאַלט II - דאַס, בא. (עלט) 1. אָנהאַלט, קיום, אויסדויער.

1864 "ווען איינער פֿון איַיך האָט געהאַט דאַס אומגליק צו בליַיבן איין אליין |...|, זאָל ער ניט נעמען איינע יונגע פֿרוי, ווען ער איז שוין אין עלטערע יאָרן, וויַיל יונג און אַלט האָט קיין מאָל קיין געהאַלט". 47

דיק, 19, 57.

2. (עלט) ווערט.

1876 " |...| האָט שוין מיַין לעבן קיין געהאַלט (וואַרטאָסץ) פֿאַר מיר". דיק, 81, 47. 54

?נ? ם | געהאַלטונג | ג ה ל ט ו נ ג א – וואָס מע האַלט באַהאַלטן.

... "ל(ז)בגנךי – אונ מיט גהלטונגא". רייכלין 8, יחזקאל, כז – 33. כד.

66

רעד: דעם אויסטייַטש גיב איך לויט דעם באַארבעטער פֿון די אויסשרייַבונגען, ווי ס'איז אויפֿן קאַרטל.

31 - נזג

ג ע ה א ל ט ן - פאר פון האלטן.

32 - גזה

ם | געהאַלטן [געהאַלטן] ג ה א ל ט ן/ - טרוו. 1. אָפּהיטן.

מה"ד: gehalten

... " זאג אסתר וורט גשריבן אונ' געהאלטן //

בון דען יודן יונגן אונ' אלטן". מגילה מינכן, 71

מ/ 109.

2. אָפּהאַלטן, באַהאַלטן, אַוועקלייגן. מה"ד: gehalten

... " אספתי - איך הן גהלטן". רייכלין 8, ירמיה,

טז - ה. 68

רעד: דעם אויסטייטש גיב איך לויט דעם באַאַרבעטער

פֿון די ציטאַטן אויפֿן קאַרטל. פֿון מיין זייט, בין

איך ניט זיכער, צי "גהלטן/געהאַלטן איז ניט אַ

פּאַרטיציפּ... און דאָס שלאַגוואָרט דאַרף זיין "האַלטן".

ג ע ה א ל י ש - ----→ געהיליש.

34 - גדה

ג ע ה אַ ל מ ע ו ו ע ט - פֿאַר פֿון האַלמעוועז |~~האַרקאַווי~~| .

ה״ל

ג ע ה אָ ל פֿ ן – 1. פֿאַר פֿון העלפֿן.

2. וואָס איז איבערגעקומען אַ שווערע צײַט, אַ געבורט, אַ קראַנקייט אָדער אַן אַנדער שווערן מצבֿ. % זײַנען שוין געהאָלפֿענע אַריבער בשלום די גרענעץ.

1895 " דעמאָלט אַרבעט איך אויף אַלע כּלים, ביז
דאָס ווײַבל גייט אַרויס אַ געהאָלפֿענע, אפֿילו אָן 110
אַ ברכה פֿונעם רבין". בעקערמאַן, 12, 31.

1951 " די רפֿואות אײַנגענומען אַזוי גוט, איז ער דאָך
אַ געהאָלפֿענער, אויסגעהיילט זיך". שניאור, 44,7. 94

געהאָלפֿן ווערן – פּאַסיוו. אַרויסקומען גוט פֿון אַ שוועריקייט, צרה, איבערקומען אַ געבורט, קראַנקייט אָדער אַן אַנדער שווערע איבערלעבונג; באַגליקט ווערן. % דאָס יונגע ווייבל האָט געהאַט א שווערן קימפּעט, אָבער זי איז שוין געהאָלפֿן געוואָרן.

1832 " למען השם אלע רגע צו דערמאנען זיך, אז ער

107 איז דער קנעכט פון השי"ת, זו וועט ער געהאלפן ווערן".

פוקח עוורים, אות כ"ח.

באמ: די ארטאגראפיע מאדערניזירט (דורכן אויסשרייבער?).

1867 " קאן נאר געהאלפן ווערן ווען מען די קראנקייט

108 אויפהייבט |=ווערט אפגעשאפט|". אנ, עמוד היראה.

1939 " |...| האבן שוין לאנג נאך דער חתונה קיין

קאנק קינדער ניט געהאט, און אויב זיי וועלן אין גיכן,

גאר אין גיכן ניט געהאלפן ווערן, וועט זיי דער

מאן מוזן געבן גט". דער נסתר, 5, 411.

זאל איך (זאלסטו, זאלט איר) אזוי געהאלפן ווערן! -
באשווערונג (ספעציעל פון עמעצן וואס געפינט זיך
אין א שווערן מצב), ווען מע וויל יענעם איינרעדן
עפעס, פארזיכערן אין עפעס.

דן זאלסט (איר זאלט) געהאלפן ווערן מיט אלעם גוטן! -

ווינטשעוואניע.

זאל זי געהאלפן ווערן ווי א הון לייגט אן איי! -

ווינטשעוואניע פאר א גרינגן קימפעט.

□ גיהאלפן ווערן.

1626 " אונטער לעהן מיך אונ' לאז איך גיהאלפן ווערן

(וואושעה) דא וויל איך מיך קירן אודר רידן אונ' 97

שערפן איך דיינום גיזעץ שטעטיג". ס' המגיד, 1,

תהילים, קיט - קיז.

קיזפ

ג ע ה א מ ע ו ו ע ט - 1. פֿאַר פֿון האמעוועז.

2. (געהאמעוועט זײַן פֿון...) - לײַדן פֿון עפּעס,

זײַן געשטערט פֿון עפּעס |אַהרן|.

ג ע ה אַ מ ע ר - דאָס/דער, באַ. דאָס דויערנדיקע האַמערן (קלאַפּן מיט אַ האַמער). % פֿון דער קוזניע הערט זיך דאָס פּסדרדיקע געהאַמער, פֿון דעם שמיד.

1949 " פֿון די פֿענצטער צום הויף האָט דערגרייכט אַן אומאויפֿהערלעך געהאַמער פֿון אײַזן". י.י. טרונק, 83,6.
113

1968 " קליפּ און קלאַפּ, און קלאַפּ און קליפּ - אַ שטאַרק געהאַמער, // לעדער ווערט געשלאָגן און געגרייט פֿאַר שטיוול, שיך". לעיעלעס, 6, 157.
112

41 – נגי׳

ג ע ה א מ ע ר ט – פאר פון האמערן.

42 - גיה

?נ?　　ם |געהאַן| ג י ה ו ן - האַבן. מה"ד: ge-hân.

... " זו זאל אויף דעם טויש שטון // וועק אונ'

127　　ווייך דש בעשט דש מן מג גיהון". מגילה מינכן,

מ/110 א.

רעד: איז דאָס געווען די פאַרמע פון אינפיניטיוו?

43 - גאה

ג ע ה אַ נ ג – דאָס /דער, =ען. |סטוטש 452|. (עלט)

די שוצמיטלען וואָס אַמאָליקע קריגסלייט פֿלעגן אָנטאָן

אויף זיך בעת אַ שלאַכט (ס׳רוב געניצט: וואָפֿן=געהאַנג).

44 - גדה

געהאנגען - 1. פאר פון הענגען.

גדהאנגענער

2. געהאנגענער - סובסטאנטיווירטער אדיעקטיוו.

דער/די וואס מ'האט אויפגעהאנגען. % די דייטשן

האבן געצווונגען צו שטיין און קוקן אויף דעם

געהאנגענעם.

1948 " איצט האט ער געקוקט אויף די פיר געהאנגענע

רויקער, מיט יענער אפגעשיידטקייט, מיט וועלכער 128

א לעבעדיקער קוקט אלע מאל אויף טויטע".

י. פאליקמאן, 2.

פפ: בלוי ווי א געהאנגענער.

נישט אנדערש ס'איז דא א געהאנגענער אין שטאט -

האט מען געזאגט אייבערגלייבעריש, ווען מ'הערט

וואיען א שטאקן ווינט.

וועד ס'האט א געהאנגענעם אין דער משפחה, פאר דעם

טאר מען קיין שטריק/נישט דערמאנען (וואר:

אין שטוב פון א געהאנגענעם רעדט מען נישט וועגן

שטריק) - מע טאר ניט אויסווארפן יענעם א חסרון,

א זינד, אויב מע האט אליין דעם חסרון.

ווען איינער האט א געהאנגענעם אין דער משפחה, זאג אים

נישט: "הענג אויף דעם ראק 4 (וואר: דעם פאלטן) -

באטייט דזוו דפוו.

ג ע ה א נ ד ל ט – פאר פון האנדלען.

ג ע ה אָ נ י ק ט - אַדי/אַדוו. (שנש) זיס ווי האָניק.

1927 " אַזאַ היימישדיק לאַנד |...| // פֿון געהאָניקטן

152 מאָן // און געבראָטענע ניס". ליידוויק, 6, 319.

1939 " די טיפּן קלעפּן זיך // ווי געהאָניקט זיס".

153 ליידוויק, 6, 609.

?נ? ם |געהאַס| ג י ה ש - דער. פֿייַנד, שונא. מה"ד: Gehaz.

... " ער |המן| וואל ור שטונד דש.// דש זיא |אסתר

156 און אחשורוש| איר ווארן טויטליכן גיהאש".

מגילה=ליד, שורה 1266 - 1267.

רעד: כ׳גיב דעם אויסטייַטש לויטן קאַרטל, פֿון דעם באַארבעטער פֿון די ציטאַטן אין מגילה-ליד.

געה - [crossed out] 50-51

געהאַפּט I - דאָס, =ן. (דיאַל) דאָס וואָס
מע העפּט, העפּט אויס, מע וועבט אויס; געוועב;
האַפּט; שטריקעכץ.

1966 " איך איין שטוב הינטער אַ פֿאָרהאַנג האָט געגליוועט 160
אַ שאָטן פֿון אַ מיידל. מיר האָט זיך געדוכט, אַז זי
קוקט אויף מיר דורך די לעכלעך פֿון געהאַפּט".
באַשעוויס, 6, 281.

געה -

50-51

געהאַפּט I - דאָס, =ן. (דיאַל) דאָס וואָס מע העפּט, העפּט אויס, מע וועבט אויס; געוועב; האַפּט; שטריקעכץ.

1966 " אין איין שטוב הינטער אַ פאָרהאַנג האָט געגליווערט אַ שאָטן פון אַ מיידל. מיר האָט זיך געדוכט, אַז זי קוקט אויף מיר דורך די לעכלעך פון געהאַפּט". 160

באַשעוויס, 6, 281.

געה - [illegible]

50-51

געהאַפּט I - דאָס, =ן. (דיאַל) דאָס וואָס מע העפּט, העפּט אויס, מע וועבט אויס; געוועב; האַפּט; שטריקעכץ.

1966 " איך איין שטוב הינטער אַ פֿאָרהאַנג האָט געגליווערט אַ שאָטן פֿון אַ מיידל. מיר האָט זיך געדוכט, אַז זי קוקט אויף מיר דורך די לעכלעך פֿון געהאַפּט". 160

באַשעוויס, 6, 281.

52 ~~54~~ – גדה

ג ע ה א פ ט ~~ן~~ II – פֿאר פֿון האפֿטן (גאראַנטירן).

53 ~~52~~ - גדה

ג ע ה א פ ט ן - פֿאר פֿון האפֿן.

54. ~~5~~ – גיה

ג ע ה אָ פֿ ט ן ~~[illegible]~~ – פֿאַר פֿון העפֿטן/האָפֿטן (אויסנייען).

55 - גדה

166 געהאָפּנט – אַדי. (עלט? דיאל?) געקרײַזלט.

רעד: אין קאַרטל איז דאָ די ווײַטערדיקע אינפֿאָרמאַציע:

"פֿרימער |?| טײַטשט אַזוי: קוצותיו תלתלים –

זײַנע לאָקן זײַנען געהאָפּנט (שיר השירים ה – י"א)".

אויך ניט קלאָר צי 'געהאָפּנט' צי 'געהאַפּנט'.

56 - גה׳

ג ע ה אָ פ ק ע ט - פאר פון האפקען.

ג ע ה אָ צ ק ע – דאָס, באַ, פּפּ געהאָטשקע. דאָס

דויערנדיקע האָצקען זיך, הוידען זיך; האָצקערײַ.

% פֿון דעם געהאָצקע רײַטנדיק אויף דעם פֿערד אַ גאַנצן

טאָג האָבן אים געבראָכן אַלע ביינער.

ג ע ה אָ צ ק ע ט — פֿאַר פֿון האַצקען.

געה - 10.

געהאָק - דאָס, בא. דאָס דויערנדיקע האַקן אָדער דאָס האַקן דורך אַ סך מענטשן. % מ'האָט אַ גאַנצן טאָג געהערט אין וואַלד אַ געהאַק פֿון ביימער.

|| געהאַקערײַ - דאָס, בא. דזוו דפון.

ג ע ה אַ ק ט - 1. פֿאַר פֿון האַקן.

2. אַדי. וואָס איז דין צעקלאַפּט מיט אַ האַקמעסער.

% געהאַקטע הערינג. געהאַקטע לעבער.

געהאַקטע צרות - זייער גרויסע צרות.

האָבן (ליגן אין) געהאַקטע ווונדן - 1. האָבן גרויסע ווייטיקן.

2. האָבן גרויסע צרות.

61 - ג'ה

253 ג ע ה א ק ל ט - ---← געהעקלט.

?נ? ג ע ה אַ ק נ ק ר יי צ ט – אַדי/אַדוו. (שנש)באַצייכנט, באַדעקט מיט האַקנקרייצן.

1938 " דייטשלאַנד, דו הענגסט אויף יעדן ראָג, //

254 אַ געהאַקנקרייצט פֿאַרקרימטע פֿלאָג". שטענצל, ד, 4.

63 – גע"ה

ג ע ה א ק ע כ ץ – דאָס, =ער. דאָס צעהאַקטע (פֿליש, פֿיש אַע).

1972 "האָט די רביצין פֿאַרבראָקט דאָס געהאַקעכץ מיט אַ סך דאַר ברויט, ציבעלעס, פֿעטרישקע און אַנדערע 256

פֿוי 155,

געמישעכצער". באַשעוויס, צ׳ ~~פּאַר~~ !!/12.

64 - געה

ג ע ה אָ ר - דאָס, בא. (שנש?) דאָס דויערנדיקע האַרן (וואַרטן); וואַרטעניש.

1924 " אַלץ, וואָס קומט איך וועג, פֿאַרפּישוף איך,

262 פֿאַרענדער, // אַלץ ווערט שפּאַנונג און דערוואַרטונג

און געהאַר". לייוויק, [illegible]

.302,6

[illegible].

העד: געפינען זייטן.

1939-1937 "וועסטו זיך, מײַן האַר, אפֿשר אויך דערמאָנען,

261 אַז אַנוסטן האָט מײַן טראָט, איך פֿריידיקן געהאַר,

דיך באַגעגנט אויף אַ פֿעלד". סוצקעווער, 3, 136.

260 1970 " האט די שיף געהאַרט אַ געהאַר". אהרון צייטלין, 7, 181.

65 - גדה

ג ע ה אָ ר ב י ק ט - אדי. (שנש) וואָס האָט אַ האָרב,

וואָס זעט אויס ווי מיט אַ האָרב/האָרבן.

1956 " ביי דיינע מאָביקע פּלויטן שטייען // קעמלען

- געהאָרביקטע פאַרנאַכטן". גלאַטשטיין, 1. 264

ג ע ה א ר ב ע ט - 1. פֿאַר פֿון האַרבען (זיך) .

2. פֿאַדי/פֿאַדוו. אײַנגעהויקערט, אײַנגעבויגן.

1921 " און גייען ווערבלי‍ודן, די העלדזער געהאַרבעט".

268 מאַרקיש, 2, 23.

1935 " מײַן מאַמע |...| די דאָרפֿישע צנועה, זיצט

267 געהאַרבעט אויפֿן פּריפּעטשיק און דראָטעוועט אַ ליימענעם

פֿער 131 א׳

טעפּל". דעכטיאַר, דב סאוו ווייסרוסלאנד, ז׳ 124.

ג ע ה אָ ר ז אַ ם - ----> געהארכזאם.

ג ע ה אָ ר ט - פֿאַר פֿון הארץ.

ג ע ה אָ ר ט – אדי/אדוו. "אפּגערייניקט פון האָר"|קטוו|.

% געהאָרטע פּעל"|קטוו|.

רעד: ס'לייגט זיך ניט אויפן שׂכל אַזאַ באַטײַט
פון דעם וואָרט, גיכער וואָלט געפּאַסט: "אָפּגעהאָרט,
אויסגעהאָרט". געהאָרט קלינגט דווקא "מיט האָר".

70 - גדק

ג ע ה אַ ר ט ע וו ע ט – 1. פֿאַר פֿון האַרטעווען (זיך).

2. האַרט, פֿאַרטריקנט.

1913 – 1915 " צוויי מעת=לעת האָבן זיך אונדזערע

אויסדערוויילטע געטרייסלט אין די 'בוכטעס' איבער 278

דער געהאַרטעוועטער בלאָטע". שלום=עליכם, 24, 31.

70/1 געה - [redacted].

67

ג ע ה אַ ר י ש – אַדי/אַדוו. פּפּ (פּד) געהאַליש/געהײַליק,

געהײַריש, אויסטערליש, שרעקלעך, מוראדיק (וועגן

געשריי, קולות).

1926 " די זקנות האָבן אַרויסגעלאָזט אַ געהאַריש קול".

אַפּאַטאַשו, 13, 101. 287

1957 " האָבן זיי אויף שנעל אַרויפֿגעכאַפּט אויף זיך

די הויזן, די טלית=קטנס און מיט געהארישע געוואַלדן 288

געלאָפֿן אין שטאָט אַרײַן". מ. דלוזשנאָווסקי, ~~צ' פּאר~~, X/16. (פּאר 151,)

1963 " אין מיטן פֿון יענעם געהײַרישן טאַראַראַם און

ווילדער סומאַטאָכע |...|". פּ. רודא, ~~צ' טמז~~, VI/2. 806 (פּאר 69,)

71 – ע״א

געהאָרך – דאָס, בא. 1. דאָס דויערנדיקע האָרכן (הערן), דאָס איינהערן זיך.

1883 " די ווערטער פון תפילה ווערן פאראייניקט מיט דעם עולם העליון און דאַרטן איז קיין געהאָרך פון קיין ציבור ניט פאַראַן, ניערט אייטל מחשבה". 294

נופת צופים 2, דף קל – II.

1948 " מיט בליציקער שנעלקייט ווערן די דראָטן איבערגעהאַקט, זיי |די פאַרטיזאַנען | שלייכן זיך דורך, פאַרהאַלטן זיך נאָך אַ ווײַלע אויף דער אַנדערער זייט מיט אָנגעשטרענגטן געהאָרך צו דער אַרומיקער שטילקייט". 296

זש' גאפ, נ' 2, ז' 42.

2. געהער, די פעיקייט צו הערן.

1934/1937 " און איך, ערגעץ ווײַט פון מײַן אויג און געהאָרך, גיי אויס ווי אַ הויך פון אַ גלאָק און פאַרשאָרך". 295

סוצקעווער, 3, 187.

72 - גזה

געה - 1.

ווערן/ זײַן (אין גאַנצן, לויטער, אײן שטיק) *

געהאָרך - אײַנהערן זיך שטאַרק, מיט אָנשטרענג.

1964 " דורך דער גאַנצער נאַכט איז ער אײן שטיק געהאָרך".

הוו 38,
דעמבלין, ~~זש׳ גק,~~ נ׳ 49, ז׳ 82. 289

1972 " אין מיטן קאַמען די האָר האָט זי איבערגעריסן

דאָס ליד, וואָס זי האָט אונטערגעברומט און איז 290

געוואָרן געהאָרך". ראָזענפאַרב, 3, 429.

ג ע ה אָ ר כ ז אַ ם - אַדי/אַדוו. פֿאָלגעוודיק, וואָס הערט (האָרכט) זיך צו און טוט וואָס מע הייסט.

% געהארכזאמע קינדער. דער לערער באַשטראָפֿט דעם ניט געהארכזאמען תּלמיד.

1887 " איין קינד ווער ער ניט געהארכזאם איז |...|

ער אומגליקלעך, זיינע עלטערן פאַרברענגען אין צער 305

זייער לעבן |...|". ליאנדאר, 2, 31.

1901 " מיינע רייד זאָל זיין געהארכזעם צונייגן די

הערצער צו גאָטס ליבע". אלפּס, 4, 8. 298

1956 " איז וואָס זשע טרייסלען זיי זיך דאָ אזוי

אַצינד, // |...| געהאָרכזאמער און מיאוסער פון 308

הינט". מארקיש, 10, 156.

געהארכזאמיק – אדי/אדוו. (שנש) דזוו געהארכזאם.

1966 " ניט קיין מער געהארכזאמיקע לייט, ווי אט די
צופאלן, – ~~צופאלן,~~ מיט די פארשווינען קאנסטו 309
אקערן דאס פעלד". האלקין, 4, 134.

געהארכזאמקייט – די, ב״א. 1. אייגנשאפט אדער מצב פון
זיין געהארכזאם.

1970 " מיט דעם מענטשן=צוזאמענשטעל האט מען באוויזן
אויסצופירן אזא פראגראם מיט אזוי פיל דיסציפלין, 312
געהארכזאמקייט און פינקטלעכקייט". ל. לאפערט,
יזב ~~זלאטשעוו~~, ז' 242.

2. אונטערטעניקייט, אונטערגעווארפנקייט.

1920 " די געהארכזאמקייט פון דער נאטור צו דער טעכניק
האט איר [די] אראפגעווארפן אין די אויגן פון מענטשן". 316
איינהארן, 4, 141.

פאלגעוודיקייט, דאס אויספירן יעדן באפעל אן צו פרעגן,

אן קעגנשטעלן זיך.

ם

גיהורזאם.

1544 " איך לוב מיט הוהר שטים גוט דען הערן מיין.

// מיין קעל איך דר קלינג לוש דיר עש גיהורזם זיין". 274

שמואל דוך, פטראפן 1694.

1602 " איך האב מיך לוסן איבר רידן פון דיר דורך דייני

גרושי מכט אונ' בין גיהורשים גיוועזן צו דיניך 272

דיר". ס' ירמיה, כ – ז.

1774 " |...| היר מיט וויל שליסן |די בריוו| פאר

בלייב' אייער טרייאי אונ' גיהורזאמי טאכטר און קינד 271

|...|". חנוך לנער, 1, ו' – ז.

גיהורזים קייט.

1716 " אונ' ער האט אב גיקערט צו דיין גיהורזים קייט".

ס' המגיד, 3, שמואל א', דף, נ"ו – ז. 276

ם | געהאַרזאַמען | ג ה א ר ז א מ י ן – זײַן געהאָרכזאַם,

פֿאָלגן.

1743 " אונ' זיא שפראכן צו דען הובט מען, דש עש און

מעגליך איז אום דען קיסר אין צו געהארזאמין". 275

שארית ישראל, 1, דף ו'.

גזה — 77

ג ע ה אָ ר כ ט – פֿאַר פֿון האָרכן.

ג ע ה אָ ר כ י ק – אַדי/אַדוו. פֿאַלגעוודיק, הערט זיך צו און טוט וואָס מע הייסט.

1956 " איינזלען אין שטילן |...| גערהאָרכיקן יאָך".
318 גלאַטשטיין, 1, 363.

1965 " זענען דען אַלע אַזיאַטישע לענדער, אַפֿילו די קאָמוניסטישע, וויליק צו ווערן די וואַסאַלן פֿון כינע, די געהאָרכיקע אונטערטאַנען פֿון |...| מאָאָ?".
לעילעס, צ' טמז, II/28. (פּרק 69,)

|| געהאָרכיקייט – די, בא. די אייגנשאַפֿט צו זײַן געהאָרכיק.

1974 " די יידישע געזעלשאַפֿט |...| איז נאָך געווען
321 טיף אַרײַנגעטאָן אין דער טראַדיציאָנעלער יידישער איינשטעלונג פֿון געהאָרכיקייט פֿון יונגע לגבי עלטערע". קליגסבערג, 4, 206.

גדה –

79 ג ע ה אָ ר כ ן – אוטוו. פּאָלגן, צוהערן זיך און טאָן

וואָס מע הייסט. % די זעלנער מוזן געהאָרכן,

וואָס דער אָפיציר באַפעלט זיי צו טאָן.

1866 " ניט אומבאַזינען נאָכגעבן דער תאווה, נאָר

געהאָרכן העכערע רעליגיעזע און מאָראַלישע |...| 330

פּ' 177

געבאָטן". צ' קמ, נ' 11, ז' 165.

1937 "'פֿאַלט!' – און ער געהאָרכט און פֿאַלט!". נאדיר, 89,11.

1967 " כ'בין גרייט די טובות טאָן, באַם דו טוסט

געהאָרכן ". אהרן צייטלין, 6, 368. 327

?נ? ||געהאָרכער – דער, =ס. דער וואָס געהאָרכט, פּאָלגט.

1963 " |...| איז נישט מער ווי אַ געהאָרכער צו די

פּ' 69

באַפעלן". ביקל, צ' טמז, II/15. 332

פּ' 13

ג ע ה אָ ר ן ! – דאָס/דער, בא. (שנש) זאַמלנאָמען פֿאַר

אַלע הערנער צוזאַמענגענומען.

1937 " בליצן, ווי הערשן מיט פֿײַער=געהאָרן |...|".

מ. ראַוויטש, 3.

?נ? ם | געהאָרן !!I | ג ה ר ן – געהאָרט, באַהאָרט, מיט האָר.

... "שֵׂעָר – דיש גהרן, כלמר זה עשו הנקרא

277/א איש שער". רייכלין 8, תהילים סח – כב.

 גאה גוי (ווי) וואס איז אדי/אדוו. - געהארנט

מיט הערנער, באהארנט. % געהארנטע הירשן.

1929 " |...| די געהארנטע, די שטעכיקע לבנה".

335 מ. קולבאק, 4, 171.

1947 " |...| אייביק דערצארנטער,// שרעקבילד

339 געהארנטער". גראדע, 2, 90.

גיהורנט.

1696 " |...| ווען איין אוקש דער דא איז איין שטיר

338 איין וואול גיהורנטר". |סידור| תפלה למשה,

דף שנ"ו - I.

... " מקרין - דער דא וואש וול גהורנט, ל' קרן".

336 רייכלין 8, תהילים, סט - לב, |תי: באהארנט|.

83 — גזה

(?,?)

ם | געהאַרנישט | ג י ה א ר נ י ש ט – אדי. געפּאַנצערט,

באַפּאַנצערט, באַוואָפנט.

1541 " אונ'ווארטט דורט ניט ווייט בון דאנן.//

מיט ויר הונדרט גיהארנישט, מאנן". בבא=בוך, 29,78. 343

1610 " אונ' ער זאמלט סיסרא נניך הונדרט רייטר

גיהארנישט". טייטש=חומש, שמות (הפטורה בשלח, 341

שופטים ד – יג).

1716 " אונ' זיא שריאן די קינדר ישראל צו גאט,

דען ניין הונדרט גיהארנישטי מאניך רייטיר מיט

אייזין ווארין צו אים". ס' המגיד, 3, דף כ"א –!!.

ג ע ה א ר ע וו ע ט - <u>פאר פון הארעוועו</u>.

?נ? ם| געהאַרצן| ג י ע ר צ ן , מהד: gehërzen. קריגן

אַ האַרץ.

... " ילבב — ווירט גהרצט". רייכלין 8, איוב,

344 יא — יב.|תי: וועט קריגן שׂכל|.

86 – גפה

ג ע ה ב ל ט |געהעוולט| – פאר פון הבלען |~~הארקאווגג~~|.

(ה//ד)

87 - גוה

ג ע ה ו ב ל ט / ג ע ה ו́ ב ל י ע ו ו ע ט - פֿאַר פֿון

הובליען/הובליעווען.

ג ע ה ו ב ל י ע כ ץ - דאָס, באַ. (שנש?) די שטיקלעך

וואָס פֿאַלן אַראָפּ בײַם הובליעווען ברעטער; סטרוזשקעס.

% אויף דער פֿאָדלאָגע פֿון דער סטאָליאַרניע וואַלגערן

זיך ברעטלעך, געהובליעכץ און זעגעכץ.

1930 " הענעך סטאָליער |...| מאַכט זיך אַרויס די שטיקער

געהובליעכץ פֿון זײַנע האָר און באָרד". 353

אַש, 11, 39.

89 — גערד

ג ע ה ו ר ד - ----> גערודע.

90 - גזה

ג ע ה ו ד ז ש ע ט/ג ע ה ו ד י ע ט /ג ע ה ו ד ע ט -

- פאַר פון הודזשען/הודיען/הודען.

ג ע ה ו ז ש ע ר י י - דאס, בא. דזוו געהודע/

געהודעריי.

1966 " מ'פארגעסט גאר אן דעם צעשמעטערטן ייִם,

אין דעם געהוזשעריי פון די ווינטן". 363

דעמבלין, ~~צ' פאר~~, VI/19.

(הערבסט, 1951)

ג ע ה ו ד ע – דאָס/דער, =ס. פּפּ געהוד, געהודיע/ געהודזשע. דאָס דויערנדיקע הודעץ/הודזשעץ.

1936 " דורך נאַכט און דורך האַרבסטיקע שלאַקסן // האָט געיאָגט מיט געהוד פֿאַראָוויק". ל. פֿייַנבערג, פּאָר 35 356
~~זב בירעבידזשאַן~~, ז' 69.

1948 " ס'האט ענגער דער המון געגעבן זיך אַ פּרעס, // פּאַרטייַעט דורכגעלאָפּן איז אַ ווינטיקער געהודע". 361
מאַרקיש, 9, 16.

1966 " צעוויגן זיך פֿייגלישע טענער פֿון בלערליי גלאָקן= געהודעס". מ. מ. שאַפּיר, 2, 42. 360

|| געהודערייַ – דאָס, בא. דזוו דפוו.

93 – גע״ה

ג ע ה ו י ב ן – 1. פֿאַרמעגן פֿון הייבן.

2. פֿאַדי/פֿאַדוו. (וועגן מענטשן) חשוב, אָנגעזעך,

ייִחוסדיק, געהויבענע געסט. די כלה שטאַמט פֿון

אַ געהויבענער משפּחה. צו דער שמחה האָט מען פֿאַרבעטן

אַלע געהויבענע בעל־בתּים פֿון שטאָט.

1868 " דער, וואָס גייט מיט אַ פּושקע איבער די הײַזער,

האַלט זיך פֿיל געהויבענער פֿאַר דעם, וואָס שטעלט אָן 400

אַ הוילע האַנט". דיק. 37.

1907 " אַט אַזאַ מין וואָרעמען 'ברוך=הבא' האָט געהאַט

איציקל שאַסטעפּאָל ביַי זיַינע <u>געהויבענע</u> מחותנים". 400/א

<u>שלום=עליכם, 18, 179</u>.

1968 " לויט דעם כבוד, וואָס מען האָט דעם געשטאָרבענעם

אָפּגעגעבן, האָט די משפּחה פֿאַרשטאַנען וואָס פֿאַרא קאנק

<u>געהויצענעם</u> חתן זי האָט אָנגעוואָרן". <u>גראַדע, 7, 327</u>.

3. פֿון אַ הויכער מדרגה, קוואַליטעט, ווערט.

% א <u>געהויצענער</u> ציל. די מאכלים, וואָס מע האָט

דערלאַנגט, זיַינען געווען ניט פֿון די <u>געהויבענע</u>.

1874 " דער אַנדערער |...| האָט איַינגעקערט אין אַ

סטאַנציע |טעקסט: שטאַנציע| וואָס וואַר |איז געווען| 565

ניט פֿון די <u>געהויבענע</u>". <u>דיק, 70, 43</u>.

1948 " זי איז געקומען, דאַרף מען זיך פֿאַרשטעלן,

גאָר ניט פֿון קיין <u>געהויבענע</u> פּאַלאַצן". 396/א

<u>דער נסתר, 6, 293</u>.

95 - גצה

1963 " די סעודה איז געווען א געהויבענע.

מ'האט אין גימפלס אויפנאמזאל געשטעלט דריי געדעקטע 408

טישן". באשעוויס, 4, 39.

4. יום=טובדיק, פייערלעך, דערהויבן, אויפגערוימט.

% זיי האבן איבערגעלעבט געהויבענע מאמענטן.

פון דער פארזאמלונג איז דער עולם ארויס א געהויבענער.

1889 " ווען דו ביסט געהויבן אדער ערונטער, //

טרינק נאך די משקה און זיי גאר מונטער". 370

מ. גארדאן, 2, 52.

... " די צוויי שוועסטער זיינען געקומען פון דער

אפערע שטארק אויפגערוימט און אין זייער א געהויבענער 407

שטימונג". א. רייזען, 14, 139.

1970 " אלע |האבן| זיך צוגעהערט צו די, וואס האבן

צו דעם געהויבענעם מאמענט געזאגט תורה". 421

י. פריינד, יזב זלאטשעוו, ז' 136.

|| <u>געהױבנקײט</u> – <u>די, בא.</u> 1. חשיבֿות, יִחוס.

1882 " װען אײן שטריך שטײַגט אױף פֿון דעם קו
החכמה |...| און ציט זיך אַװעק ביז דעם צװײטן 564
פֿינגער, צײַגט עס אױף <u>געהױבנקײט</u> און כּבֿוד".
<u>גאלינו, 1, 14.</u>

1951 " מײַן פֿאָטער האָט זײער און זײער געשטאַלצירט
מיט זײַן יִחוס, מיט זײַן <u>געהױבנקײט</u> און מיט 429
פּאָז 106
די מעלות פֿון זײַן זון". <u>מ. גלען, ~~זבליטע~~ 767,1</u>.

2. דערהױבנקײט, ~~י~~מטובֿדיקײט, באַגײַסטערונג.
1871 " עס ליגט שױן אין דער נאַטור, אַזױ דאָס די
פֿאַרדאַרבנקײט האָט אין זיך אַ פֿולע גרעסערע קראַפֿט 566
צו באַשמוצן די <u>געהױבנקײט</u> פֿון דעם װאָס איז זיך
מתחבר צו איר, אַלס |=װי| די קראַפֿט פֿון די <u>געהױבנקײט</u>
צו באַשײַנען יענעמס פֿאַרדאַרבנהײט". <u>דיק, 9,54.</u>

1940 " עס מאַכט ניט אויס, וואָס טויזנטער יאָרן

האָבן אים אַרומגעשפּונען מיט אַ געוועב פֿון מנהגים, 427

וואָס האָבן אַזוי ווייניק גרויסקייט און <u>געהויבנקייט</u>.

אין זיך". <u>קאַראַלניק, 2, 107.</u>

1960 " עס איז דאָ אין איר |אין דער דערציילונג|

ניט נאָר ווייכקייט און לירישקייט און חן; 430

עס איז דאָ אין איר די <u>געהויבנקייט</u>, די באַפּליגלטקייט

פֿון אַ ליד". <u>ניגער, 10, 372.</u>

ד) <u>אַ געהויבענע מיינונג (האָבן וועגן עמעצן)</u> —

האַלטן פֿון עמעצן, אָפּשאַצן הויך.

1943 " ניט דער שוואָגער, נישט די אייגענע שוועסטער

<u>האָבן אַ געהויבענע מיינונג</u> וועגן אים". 433

י.י. זינגער, 8, 240.

זיין געהויבן ביי זיך – האַלטן זיך פֿאַר חשוב, ייִחוסדיק.

1957 " אַז מען איז אויבן אויף דעם ראָד, איז מען ביי

זיך געהויבן – און מען לאַכט ברייט פֿון גוטסקייט". 424

י. י. שניאורסאָן, 2, 217.

ס'איז מיט אים געהויבן – ער איז אין אַ גוטן מצב.

שוין: אויבן איז געהויבן – דעם רייכן האַלט מען אויך

פֿאַר חשוב, ייִחוסדיק.

ם

גיהובן.

.4

1626 " |...| ווען דיא גאולה ווערט שפרוצן מך מיך

גיהובן". ס' המגיד, 1, תהילים, קמג – ח.

398

99 - גזה

ג ע ה ו י ד - ----> <u>געהוידע</u>.

100 – גדה

ג ע ה ו י ד ע – דאָס/דער. באַ. פּפּ גע‌הויד. דאָס דויערנדיקע הוידען (זיך). % פֿון דעם פּסדרדיקן געהוידע שווינדלט דער קאָפּ.

1955 " ער טוט זיך אַ בראָך אין געהויד, // אין קלעם פֿון זיין לעפּשן קיוער". ליוויק, 11, 322. 439

|| געהוידעריי – דאָס, באַ. דזוו דפּוו.

1961 " דאָס געהוידעריי פֿון עטלעכע אַלטמאָדישע פֿענדלס און געווירטער |...| האָבן וואַך געהאַלטן זיין מידן, קראַנקן גדאַנק". ב. רעסלער, צ' טמז, ווא/2. 441

פּוו 69,

101 – ג'דה

ג ע ה ו י ד ע ט – פאר פון הוידען.

102 - געה

געה - 22.

געהויז - דאס, בא. (רעג. בוקאווינע? רומעניע?)

ווינאַרט, דירה, הויז.

1956 " ער |ב. האַגער| באַנוצט: געהויז (פֿאַר זיך,

ווינונג)". י. פֿאַנער, ~~ישׂגבך~~ נ' 23, ז' 248. (פּמי 18) 442

1960 " אויסטערליש איך שטיי אַנטקעגן מײַן אייגענער

מאַזאַיִק, |...| אַ פֿרעמדער פֿאַר אַ סודותדיק געהויז". 444

י. פֿרידמאַן, 2, 86.

ג ע ה ו י ז ט - פאר פון הויזן.

104 - גמה

ג ע ה ו י ז י ר ט - פֿאַר פֿון הויזירן ~~הארקאורי~~ הל"ד.

105 – גרה

ג ע ה ו י כ ט **ן** – פֿאר פּון הויכן (בלאזן) ,

106 - גדה

ג ע ה ו י כ ט II - אדי. ----> געהייכט.

107 - געהויל - דאָס, בא. דאָס דויערנדיקע הוילן, ...

איך דאָס הוילן פֿון אַ סך בעלי=חיים (הינט, וועלף),

אָדער ווי פֿון בעלי=חיים. % אַ גאַנצע נאַכט האָט זיך

געהערט דאָס געהויל פֿון די הינט.

... " |...| עס דערהערט זיך אַ געהויל // פֿון

בת=היענה=נעסטער". ווינטשעווסקי, 2, 180. 475

1935 " אין דרויסן בילן כּלבים מיט געהויל,

קאנק וווערן פֿאַרשטומט, הייבן אָן פֿון ס'ניי".

באַשעוויס, 1, 109.

1967 " און דאָס געשליפֿענע וואָרט אין מײַן קעל,//

473 ווערט נאַקעט וואַקסנדיק וועלפֿיש געהויל".

י. פֿרידמאַן, 4, 79.

|| געהוילערײַ - דאָס, =ען. דזוו דפֿוו.

1962 " די צויג האָט געמאַכט געהוילערײַען".

478 באַשעוויס, פּנים 155 9/II.

ג ע ה ו י ע ן - <u>טרוו</u>. (<u>עלט</u>) אויסהאַקן, אויסקריצן,
אויסשניצן (וועגן שטיינער, פֿעלדזן).

1885 " דעם זכות פֿון אַבֿרהם דער פֿעלדזן, וואָס מיר
זייַנען פֿון אים <u>געהויען</u>, זאַלסטו אונדז הייַנט 487
אַנטפּלעקן". <u>מחזור 3, 303</u>.

ם <u>גיהויאן/גהוון.</u> <u>מהד</u>: gehowen.

... " ונקף - אונ וירט <u>גהוון</u>". <u>רייכלין 8</u>,
<u>ישעיה י - לד.</u> 483

1610 " ער הוט גיצייכנט מיין וועג מיט <u>גיהויאן</u>
שטיין". <u>טייטש=חומש, איכה, ג - ט.</u> 479

1716 " |...| שווער שטיין צו גרונדפעשטין דאש הויז,
<u>גיהויאני</u> שטיין, דהיינו דרוישן האט מען דיא שטיין 481
איבר האקט אונ' דער נאך האט מן זיא אריין גיבראכט".
<u>ס' המגיד, 3, דף פז - ד.</u>

109 - גזה

ג ע ה ו י ע ר - דאָס, בא. בנב.

1956 " געוועלבטע בושעוועץ די פֿאלדן פֿון איר קלייד

מיט אַ פֿאַרכאַפּטן כוואַליקן געהויער". מארקיש,225,10.   490

רעד: לויטן קאָנטעקסט דאַרף עס מיינען עפּעס אַ מין

גערויש - וואָסער?

ג ע ה ו י ע ר ט - פֿאַר פֿון הויערן.

ג ע ה ו י ף – <u>דאס/דער, =ן.</u> |<u>סטוטש 114, 141, 251; ראַכקינד</u>|.

אַן ארומגעצוימטער פּלאַץ, (אויך) אַ צונויפשטעל פון הויפן.

<u>רעד:</u> ניט זיכער אין דעם אויסטײַטש, קיין מאָל
ניט געהערט בײַ אונדז דאס וואָרט...
ראַכקינד טײַטש עס פון רוסישן Усадьба,
דאָס מיינט אַ פּריצישן הויף, וואָס איז כולל אויך
דעם פּריצס הויז/הײַזער. לויט דער סטרוקטור פון
וואָרט וואָלט עס געדאַרפט זײַן: אַ צונויפשטעל/
צונויפנעם פון עטלעכע הויפן...

112 – געה

געה – .

ג ע ה ו י פ ט – ←--- געהויפנט.

ג ע ה ו י פ נ ט I – אדי/אדור. פפ (עלט)געהויפט.

איך הויפנס (אנגעלייגט, צוזוויפגעזאמלט, אנגעווארפן).

1848 " און מיט דעם ווינט פון דייני נאז לעכר זעניך

ווארין גיהופינט דיא וואשר פון דעם ים". 500

מחזור, 4, (יוצר ליום שביעי של פסח).

1885 " און לייג אך דעם אש פון יצחק די געהויפט

איז אויף דעם מזבח". מחזור, 3, (סדר תקיעת 496

שופר של ר"ה).

1881 " רבש"ע, עס זאל זיין גלייך אז ווי| זיין

|יצחקס| אש איז געהויפנט אויף דעם מזבח". 504

אייך נייע שס תחינה, ששה סדרים.

114 - גדה

ג ע ה ו י פֿ נ ט <u>!!</u> - <u>אַדי/אַדוו</u>. (<u>שנש</u>) צונויפֿגענומען/
אָנגעזאַמלט אין הויפֿן (הייף).

1930 " איצט ליגט דײַן |פֿון דער שטאָט| מעכטיקער
קערפּער // מיט רערן פֿאַרוואָרצלט אין טיף דער ערד, 503
// צעשלײַדערט די אָרעמס, <u>געהויפֿנט</u>, געגאָרנט".
<u>האָפּשטיין, 2, 172</u>.

געה - 25.

?נ? ג ע ה ו י ק ע ר - <u>דער, בא.</u> (<u>שנש</u>)אנזאמלונג פון [illegible]

הויקערס.

1959 " אַ וווּנד האָט זיך געעפנט אינעם שטיינס

<u>געהויקער</u>". <u>א. אויערבאַך, 6.</u> 515

ג ע ה ו י ק ע ר ט – 1. פֿאַר פֿון הויקערן (זיך).

2. וואָס איז (ווי) מיט אַ הויקער.

1968 " יודעס האָט ליב געהאַט, אַז אַ רבֿ זאָל זײַן

קאנק אַ מאַנצפֿאַרשוין, ניט קיין געהויקערט יידל מיט אַן

אויסגעדריבלט בערדל". גראַדע, 7, 380.

3. (פֿיג) אײַנגעבויגן. % געהויקערטע נאָז.

גלײַך זיך אויס, דו גייסט דאָך געהויקערט.

1965 " די געהויקערטע פּלייצע האָט זיך נאָך מער

512 אײַנגעבויגן און ער איז געוואָרן קלענער".

נאָטע לוריע, ~~238~~ 238, 5.

1968 " אַנטקי איז געגאַנגען צוריק אַהיים |...|,

506 די אַקסלען נאָך מער געהויקערט ווי געוויינלעך".

ב. י. ראָזען, יזב ~~אסטראצק~~ 2, ז' 639.

4. (פֿיג) ווי (מיט) הויקערס. הויקערדיקע בערגלעך.

1944 " יאָנטל דער קלעזמער וואַנדערט איבער די

קאנק בערגיקע און געהויקערטע יידישע גאַסן אין לובלין".

י. י. טרונק, 3, 165.

1967 " פֿון דאָרטן זעט ער די ליימיקע בערג, ווו·

507 עס זייַנען איינגעגעגלט געהויקערטע שטיבלעך

מיט לעכער אָן פֿענצטער". ר. פאַלאַטניק, ~~דש׳ איק,~~ פֿורן 9

ר"ה, ז׳ 51 - I.

118 – ג׳זה

ג ע ה ו י ק ע ר ט (ז י ך) – פֿאר פֿון אױקערן (זיך).

119 – גזה

ג ע ה ו ל ט א י ע ו ו ע ט – פאר פון הולטאיעוען-

ג ע ה ו ל י ע ט – פאר פון הוליען.

121 - גזה

ג ע ה ו ל כ ט |געהוילעכט| - פֿאַר פּון הולכן.

122 - גצה

ג ע ה ו נ ג ע ר ט - פֿאַר פֿון הונגערן.

ג ע ה ו נ ק ע ן - פֿאַר פֿון הינקען.

ג ע ה ו ס ט - פאר פון הוסטן.

|| געהוסטערײַ - דאָס, בא. דאָס דורערנדיקע הוסטן,
דאָס הוסטן פון אַ סך מענטשן. % פון דעם קראַנקבס
צימער הערט זיך כסדר אַ געהוסטערײַ.

1961 " איז געוועזן אַ מהומה און א געהוסטערײַ און
אַלע האָבן ארומגעטאַפּט די הענט אין דער לופטן". 516
י. י. טרונק. פער 69, VII / 15.

125

[illegible]

126 - גֹּזָה

?נ?   ם | געהופּט | ג ה ו פ ט. איך הויפּנס, מה"ד: *hûfen, houfen*.

...   "חמור חמורותים - גהופּט הן איך".

רייכלין 8, שופטים, טו - טז.   492

גְעהוֹק – <u>דאס/דער, בא.</u> דאָס דויערנדיקע הוקען

אָדער דאָס הוקען פֿון אַ סך מענטשן; הוקעניש, הוקערײַ.

% פֿון וואַלד דערטראָגט זיך דער <u>געהוק</u> פֿון די

האַלצהעקערס.

1928 " געריטן דערווײַל שטיל, אָן <u>געהוק</u> און ליד

|...| אין דער האַרבסטיקער נאַכט אַרײַן". 520

<u>גאַדינער, 1, 171.</u>

1940 " מע לויפֿן פֿון די וועלדער // מיט וואָי און

<u>געהוק</u>". <u>אַליעווסקי, 2, 38.</u> 519

1964 " יאָגט אים נאָך אַ <u>געהוק</u>* און אַ געלעכטער".

פּור 68

<u>גראַדע, ~~צ׳ טמז~~, 3/T.</u> 518

128 - גדה

ג ע ה ו ק ע ט - פֿאַר פֿון הוקען.

1129

געה - 27.

ג ע ה י ג ל - דאס, בא. (שנש) אַ צונויפשטעל פון היגלען (בערגלעך).

1953 "מיט אײַזלען שטײַגן תימנער אַרויף דעם באַרג, // צום זאַנגשניטער=טוניסער אויפן צײַטיקן געהיגל". 523

פרידמאַן, 1, 138.

130 - גע"ה

ג ע ה י ג ל ט - אַדי/אַדוו. בערגלדיק. % די

לאַנדשאַפט איז דאָרט אַ געהיגלטע, אומעטום ניט=הויכע

בערג.

1955 " צערונען אַלע טרוימען הויך געהיגלטע".

פּונקט 44,

מ. קויפמאַן, ~~זש' גאפ~~, נ' 8, ז' 20. 524

130/1 גיה

געהיט - 1. פאר פון היטן, פפ (דיאל) געהיטן.

2. פארזיכטיק, אפגעהיט. % זיי געהיט, ווען דו

פארסט ביי נאכט. ער איז תמיד געהיט אין זיינע

רייד, ניט צו באליידיקן קיינעם. גיט שטארק אכטונג,

3. אוו״ס

איז מקפיד עפעס צו טאן.

1883 " ווי באדארף מען זייער געהיט זיין אין תורה

ועבודה, דען הקב"ה האט באשאפן אלע ברואים אין 531

אזוי א געשטאלט, ווי עס פאסט פאר יעדען".

נופת צופים, 2, 122 - II.

1904 " האַפּקע איז אין דעם |אין עניך כשרות| געהיט

מער ווי אַן אַנדער ייִדיש קינד". שלום=עליכם, 7א,167. 528

1948 " אַ בושל מיט געהיטן וויגעדיקן טראָט,//

אַראָפּגעלאָזט, ווי אַ ידיעה, האָט פֿון סטעפּ זיך". 542

מאַרקיש, 9, 35.

1973 "אין יעדן ייִדישן שטעטל זײַנען פֿאַראַן געכטיקע

קריסטן און הײַנטיקע ייִדישע ווײַבלעך, וועלכע 532

זײַנען זייער געהיט אין זייערע ווײַבערישע מצוות".

א. העפּטערמאַן, ~~צ' פּאַר~~ !!!/4.
(פֿון 155,)

(?ב?) || געהיטקייט - די, =בא. אייגנשאַפֿט אָדער מצב

פֿון זײַן געהיט |צאַניק ווב|.

גהיט.

1610 " ניט איך וויש צו זייך גהיט פֿון צו זינדן דרום

איך טוא מייך לייב צו לאזן רייטן דיא (אומות)". 534

טײַטש=חומש, שיר השירים ו' - יב.

132-133 .געה

ג ע ה י ט ן - (דיאַל) דזוו געהיט, ב 1.

1930 " אויף די יוכטן האָבן זיך ביַי נאַכט אויסגעצויגן
541 די ישיבֿה=בחורים און זײַ געהיטן פֿאַר גנבֿים.

1975 " ער האָט אַלעמען געהייסן אַרויסגיין, און
קאַנק קאַזאַקן האָבן געהיטן מיט נאַגיַיקעס, קײנער זאָל
זיך נישט דערנענטערן". באַשעווויס, 6, 90.

132-133. גע״ה

ג ע ה י ט ן - (דיאַל) דזוו געהיט, ב 1.

1930 " אויף די יוכטן האָבן זיך בײַ נאַכט אויסגעצויגן

די ישיבֿה=בחורים און זײַ געהיטן פֿאַר גנבֿים. 541

1975 " ער האָט אַלעמען געהײסן אַרויסגײן, און

קאַזאַקן האָבן געהיטן מיט נאַגײַקעס, קײנער זאָל קאנק

זיך נישט דערנענטערן". באַשעוויס, 6, 90.

ג ע ה יי – |דאָס?מצ?|.(עלט? דטשמ?) 1. גרויס הויז, געבײַ, בלאָק פֿון הײַזער, וווינונג, דירה|ליפּשיץ 2|.

D: Gehau

1948 " באַבעס האָבן מורא געהאַט גיין צו געווינערינס בײַ נאַכט. שכינות פֿון איין געהיי האָבן זיך ניט אײַנגעשטעלט אפֿילו איינס צום אַנדערן אַרײַנצוגיין, בפֿרט אין אַ צווייטער שטוב". דער נסתר, 6, 316. קאנק

2. פֿלויט, פֿאַרצוימונג, אַרומגעצוימטער פּלאַץ.

....

רעד: אַכטונג!! האַרקאַווי גיט טאַקע אָן געהיי (gehey) אָבער סטוטשקאָוו 'געהײַ'- אויך אין באַטײַט פֿון הויז... אין טעקסט פֿון מאַשבערן איז ניטאָ קיין נקודה.

....

ג ע ה י י - דאָס, בא. פּל געהאַי. העזה, חוצפּה, גוזמאדיקע דרייסטקייט. % דער יונגערמאַן האָט פֿאַר קיינעם קיין מורא ניט און האָט דאָס געהיי אַרייַנצוזאָגן אַלעמען, אַפֿילו דעם רב. יונגוואַרג האָט שוין געהאַט דאָס געהיי אַרומצוגיין איך מיטן שטאָט אָן היטלען. ער האָט געוואָלט עפּעס זאָגן, אָבער ניט געהאַט דאָס געהיי זיך אַרייַנצומישן.

1868 " טאָ קומט זשע, |...| וועל איך אייַך ווייַזן אַזאַ מין געהיי, דווקא גאַר אָן אַ בויד, אָן רעדער |...| און פֿאָרט ניט בעסער ווי אין |...| לייפּסקער בויד".

עלי קצין, ~~צ׳ קט~~, פּעור 177, נ׳ 49, ז׳ 363 - !!!.

1958 " די יינגערע בחורים האָבן ניט ס׳געהיי צו ענטפֿערן די עלטערע |...| און האָבן אויך ניט די העזה זיך צו שטופּן אַרום די אַלטע ראשי=ישיבֿות".

גראַדע, ~~צ׳ שמז~~, פּעור 69, !!!/28.

1966 " האָט ע ר |...| // אויף גיך געפּרוּוט אַ פּויסט פאַרשטייפּן // צום ערשטן מאָל, ווי עמעץ וואָלט געהאַט 548
געהיי // דעם שטריק פאַרקרימען אים, צי אָפּמעקן אויף
ס'ניי". האלקין, 4, 273.

האבן דאס געהיי (אין עמעצן) - אָנמאַכן יענעם צרות,
שלעכטס טאָן |סטוטש 567|.

....

רעד: ווי קומט דער באַטייַט פון אידיאָם צום באַטייַט פון 'געהיי'??

....

נעמען דאָס געהיי (פון עמעצן) - "יעדער ניצט אים
אויס"|קטוו|. 549

....

רעד: ווידער די אייגענע קשיה...

....

137 – גדה

געה – [redacted].

געהייב – ~~דאס~~/דער, בא. אויפהייב, הייך.

געניצט נאָר אין געאָגראַפֿישן טערמין:

0 ים=געהייב – ~~דאס~~/דער, בא. (נש ~~טערמין געאגראפיש~~)

דער ים=שפּיגל, ים=אייבערפלאך. % דער ים=המלח

געפינט זיך אַ סך נידעריקער ווי דער ים=געהייב.

1950 " עס ווערט געוויזן דער ים=געהייב פון שטעט,

בערג און טייכן". צ.מ. אַרלינסקי, ~~זב ייבל~~ (פֿער 94 561

~~XXXIV~~, ז' 39.

?נ?	ם | געהייבן | ג ה י ב ן – אָנהאַלטן. מה"ד: gehe ben.

562	... " אחזת – דו הַשט <u>געהיבט</u>". <u>רייכלין 8, תהילים עג–כג.</u>

139 - גזה

ג ע ה ײ ז - דאָס, |=ער?|. (עלט?) הויז, געבײַ, װױנונג.

1885 " איך אַ װױסט געהײַז, // האָבן זיך אַ מאָל זאַנאַדעט אַ סך מײַז". ~~צ' ײַפאַל,~~ (פּוז 69) נ' 20, ז' 309. 567

1922 " די אַנגל |פֿון שלאָס| צעסקריפּעט זיך הײזריק און בײז, // אַזוי אַז פֿאַרציטערט בלײַבט ס'גאַנצע געהײַז". אַלינאַװער, 1, (ליד "דאָס טירל"). 569

?נ? ג ע ה י י ך - דאָס/דער, בא. (שנש) די הייכן, אַ סך הייכן.

... "געהייך פֿון פֿארהויבענעם // גרויסן באַוווּנדער".

שנהוד, ציט אַנט יפה, ז' 392.

באַמ: ניט זיכער אין אויסטײַטש.

141 – גא

געהייכט – 4. פֿאַר פֿון הייכן. אַדי/אַדוו. דערהויבן צו אַ העכערער מדרגה, הויך געשעצט.

1904 " עוזר ~~דער~~ |...| איז היינט געהייכט געוואָרן,
453 אַרויף נאָך |...| נתיס טויט פון פֿידשמש אויף שמש".
שלום=עליכם, 19, 243.

1938 " געהייכטער האַר, דער דאָ די וועלט באַשיינט".
574 סוצקעווער, 3, 201.

ב געהייכט און געקריינט זיין – זייער הויך אָפּגעשאַצט
זיין, זייער חשוב, זייער טייער געהאַלטן.

1867 " דינה איז געוועזן ביי אים געהייכט און געקריינט,
573 |...| איר האָט ער אַלע זיינע סודות פֿאַרטרויעט". 177

~~צי' קמ~~, נ' 18, ז' 140 – T.

1915 " קיין אומה ולשון איז דאָרט |אין אַמעריקע|
448 ניט אַזוי געהויבן, געהייכט און געקריינט,
ווי דער ייִד". שלום=עליכם, 17, 250.

1935 " איך האָב גאַרניט געוווּסט, וואָס פֿאַר אַ גרויסער
451 געלערנטער איך בין. אַן עבירה נאָר וואָס מײַן
רבקה הערט ניט, ווען זי הערט, וואָלט איך געווען
ביי איר געהייכט און געקריינט". מ. אלטמאן, 135,2.

ג ע ה יי ל - דאס/דער, בא. דאס דויערנדיקע היילן אדער דאס היילן פון א סך. % דאס געהייל פון די הינט האט ניט געלאזט שלאפן.

1829 " ער האט אים געפונען אין דעם לאנד פון די וויסטיניי, און אין די וויסטיקייט פון דעם גיהייל פון די וויסטנייי". חמשה חומשי תורה, דברים לב - י. |תי: געוואי|. 582

1944 " פלוצלינג האט זיך פון דער פינצטערניש געהערט א יאמערלעך געהייל: געוואלד, מיין קאפ!". י. י. טרונק, 3, 61. קאנק

1974 " דער הונט האט זיך אפגעשטעלט, פארגאבן די פאדערשטע פיס אינעם שניי און זיך פארגאנגען אין א געהייל". עלבערג, 2, 139. 578

|| געהיילעריי - דאס, בא. דזוו דפוו.

ג ע ה יי ל ט - פאר פון היילן.

ג ע ה ײ ל ט - פֿאר פון הײלן.

145/1 - גע

131

ג ע ה יי ל י ק ט - פֿאַר פֿון הייליקן.

ג ע ה ײ ל י ש - אַדי. (פֿד) מוראדיק, שרעקלעך.

1959 " עליע האָט גערעדט מיט אַ געהײַליש געשרײ,

605 וואָס האָט געקענט אויפֿוועקן קינדער אין די וויגן".

י. קייטעלמאַן, ~~צ' פאר~~ פֿאָלן 151, I /18.

1959 " די אַלטע רביצין האָט אַרויסגעלאָזט אַ געהײַליש

87 |טעקסט: געהאליש| געוויין". י. וואַרשאַווסקי, פֿאָלן 155

~~צ' פאר~~

1961 " אַ געהײַלישער |טעקסט: געהאַלישער| געדאַנק 147

85 איז אים אײַנגעפֿאַלן: אַרויסצוגראָבן איר קערפֿער פֿון

דער גרוב". באַשעוויס, דער קנעכט, ~~צ׳ פּאַר~~ (פֿון 151,) II/24.

1963 " ווי באַלד אַזאַ געהײַלישע |טעקסט: געהאַליש|

84 זאַך קאָן צו האַנט קומען, איז שוין עק וועלט".

באַשעוויס, 4, 186.

1966 " מאַנצלײַט ווײנען ווי קינדער. די ווײַבער

קאַנק לאָזן אַרויס געהײַלישע |טעקסט: געהאַלישע| קולות".

באַשעוויס, 6, 97.

רעד: ספּעציעל געגעבן אַ סך ציטאַטן – איז דאָס נאָר
גענוצט אין פּוילישן דיאַלעקט? איז עס אַ פֿאַרעלטערט וואָרט?
ביי סטוטשקאָוון – ניטאָ! דאָ נאָך 4 ציטאַטן, אָבער אַלע
טאַקע פֿון באַשעוויסן און פֿון י. וואַרשאַווסקי,
וואָס איז, דאַכט זיך, באַשעוויסעס אַ פּסעוודאָנים אין
"פֿאָרווערטס".

148 - גשה

~~?~~ - געה

ג ע ה יי ם <u>!</u> - <u>דער, =ען.</u> (<u>שנש</u>) געהיימעניש, סוד.

1957 " דער גורלדיקער ענטפער איז פארשלייערט אין

פאר׳ 9

676 אן אומגעלייזטן <u>געהיים</u>". <u>גלאטשטיין, ~~יש׳ איק~~, 15/XI</u>.

ג ע ה יי ם II – אַדי/אַדוו. 1. וואָס איז אַ סוד
פֿאַר עמעצן, וואָס מע וויל ניט, יענער זאָל וויסן
(הערן, זען), וואָס קומט פֿאַר (ווערט געטאָן)
באַהאַלטענערהייט, פֿאַרבאָרגענערהייט. % אַ געהיימע
פֿאַרזאַמלונג. אַ געהיימער אָפּמאַך. אין די געטאָס
האָט מען די קינדער געלערנט געהיים, די דײַטשן
זאָלן זיך ניט דערוויסן. די אויפֿרופֿן האָט מען
געדרוקט אין אַ געהיימער דרוקערײַ, בלויז צוויי
חברים האָבן געוווּסט ווו די אונטערערדישע דרוקערײַ
געפֿינט זיך.

1878 " די רעגירונג |...| האָט אים מיט אייניקע
הונדערט מאַן |...| אויפֿגעפּאַסט זייער געהיים". 624
דיק, 90, 52.

1930 " ער וועט מיך פֿאַר די געהיימע פּירער פֿאַרמסרן".
ליעסין, 1, 122. 646

150

19... " און ער האָט איין מאָל מיט אַ רידל // בײַ נאַכט
אַרויסגעשפּאַנט געהיים". סוצקעווער, 3, 316. 623

1948, " דאס איז כאַלי, וואָס דאַרף אַלע מאָל בײַ אַזאַ
געהייפ שטיקל אַרבעט אַרײַנכאַפּן זײַן חלק". קאנק
דער נסתר, 6, 49.

1970 " דאָ דערמאָנט שוין בוט אויף די 'בריחה',
די בחורים פֿון ארץ=ישראל, וואָס האָבן געהיים 671
אָנגעפֿירט מיט דער גאַנצער אונטערנעמונג".
י. קאַפּלאַן, 2, 222.

2. (פֿיג) אומבאַוווּסט, רעטענישפֿול, אומדערקלערלעך,
אומבאַשטימט. % עפּעס אַ געהיימער כּוח האָט אים
געשטויסן צו אַנטלויפֿן פֿון דאָרט, און דאָס האָט אים
געראַטעוועט. ס'האָט אַרומגעכאַפּט אַ געהיימע שרעק.

1920 " אַ לעצטער לאַנגער קוש, אַ שטילער קלאַפּ אין
לאַדן.// און נאָך דעם ווײַטע טריט, וואָס קלינגען אָפּ 619
געהיים". איינהאָרן, 5, 50.

151 1948 " די נעכט זײַנען שטענדיק געהיים און געהיימער,

// ווען שאָטנס פּאַרקריכן צווישן די ביימער". 627

סעגאַלאָוויטש, 88,12.

1968 " גלײַך ווי ער איז אַרײַנגעקומען צום רבין אין

שטוב, האָט אים אַרומגעכאַפּט אַ ציטערדיקע געהיימע קאנק

שײַן, אַ זיסע וואַרעמקייט און שטילקייט".

גראַדע, 7, 202.

|| געהיימערהייט - אַדוו. אין געהיים.

1970 " די עלטערן האָבן זיך צוגעקוקט צו זייערע בחורים,

|...| האָבן אויסבאַהאַלטן בײַ זיך אין שטוב די 757

טריף=פּסולס און געהיימערהייט זיי געלייענט".

מ. בעסער, יזב זלאַטשעווו, ז' 90.

געהיימקייט - די/דאָס, בא. אייגנשאַפט אָדער מצב פֿון

זײַן/פֿאַרקומען געהיים.

152 1911 " און שפּינט זיך נאָר אויס אין געהיימקייט

דער חצות,// ווען ס'בלאָנדזשען אויף וועגן די 775

טרוימער". וויעוויאַרקאַ, 2, 68.

1965 " אַ גרויסע שטרענגקייט און געהיימקייט האָט

אַרומגענומען אַלע היימישע און פֿרידלעכע שטעגן". 773

קאַגאַנאָווסקי, 4, 171.

0 אין געהיים - אַדוו פר. דזוו געהיים (אַדוו).

1949 " מיט דעם דאָזיקן מעסערל האָט דער טאַטע זײַנער

אין געהיים אַרומגעשניטן די פֿאַרדאַרטע צווײַגן פֿון 620

די עטלעכע ביימער". סעגאַלאָוויטש, 120,10.

1964 " דאָרט האָבן זיך די ייִדן אין געהיים צוזאַמענגע-

שטעלט אַ ראַדיאָ=אַפּאַראַטל און הערן אָפּ די ניט=דײַטשע 679

סטאַנציעס". י. קאַפּלאַן, 1, 218.

ם גיהיים/גהיים.

1644 " אונ' אלי דיא פיר שפראך אונ' פאר ביט,

וואז איך צו וועגין גבראכט הב דורך גוטי לייט 625

פון גרושי מעכטיגי גהיימי מושלים און שרים, הט

אלז ניט וועלן העלפין". מגילת איבה, 206.

1718 " איך וויל מיך גאנץ אליין פון היר אוועק

מאכין. בפעלי איך דעם נאך, דאס איהר מיינה 680

אבוועזינהייט גיהיים האלטיט". מראות הצובאות.

0 אינם גיהיים/אין דער גהיים (אדוו פר).

1739 " דער (חבר) זוא דיר דיינה פעהלר אינם גיהיים

זגט |...|". ס' מבחר הפנינים, דף כ"ב - ד. 633

1743 " די יהודים |...| האלטן אין דער גהיים

(שבת)". שארית ישראל, דף לא. 634

ג ע ה יי ם=אַ ג ע נ ט - דער, =ן, ווע ~ אַגענטין/

אגענטקע. אַ ניט מונדירטער און דער עפֿנטלעכקייט

ניט=באַקאַנטער פּאָליציאַנט; דעטעקטיוו. % דער

געהיים=אַגענט שפּירט נאָך דעם פֿאַרדעכטיקטן אין

רויבאָנפֿאַל.

1968 " |...| איז צו מיר צוגעקומען אַ פּוילישער געהיים=

אַגענט און געפֿרעגט, פֿאַר וואָס איך טראָג נישט קיין 685

אָרעמבאַנד מיט אַ מגן=דוד". ג. כץ, יזב ~~אטוראטש~~, ז' 875.

ג ע ה יי מ י ש – אַדי/אַדוו. (שנש) דזוו געהיים, ב1.

... " אַלץ אַזוי אָפֿן און אַלץ אַזוי געהיימיש".

סוצקעווער, |פעסטונג|. 694

ג ע ה יי מ ל ע ך – אַדי/אַדוו. (שנש) ווי געהיים,

סודותדיק.

1926 " מען קוקט אויף אונדז, מען ווינקט געהיימלעך,

// ביז מיך פֿאַרצאַרנט דער פֿאַראַד". סעגאַלאָוויטש, 84,8. 695

|| געהיימלעכקייט – דאָס/די, בא. (שנש) מצב אָדער

אייגנשאַפֿט פֿון זײַן געהיימלעך.

1943 " בגנבֿה פֿון עלטערן, |...| פֿון פֿרײַנד און

חבֿרים, האָבן זיי אין אַ פֿאַרנאַכט |...| צו שטיבעלע

זיך צוגעשלאָגן און מיט גרויס פֿאַרזיכט און געהיימלעכקייט

|...| די שוועל אריבערגעטראָטן". דער נסתּר, 6, 350.

157 - גדה

ג ע ה יי מ נ י ס ← געהיימעניש.

---

158 - גדה

ג ע ה יי מ נ י ס פּ ו ל ← געהיימענישפּול.

159 – ג״ט

ג ע ה י י מ נ י ש – ----> <u>געהיימעניש.</u>

160 – ג״ה

ג ע ה י י מ נ י ש פּ ו ל – ----> <u>געהיימענישפּול.</u>

161 - גיה

געה - [redacted].

ג ע ה י י ם = ס ע ק ר ע ט ע ר - דער, =ן. (עלט)

פּריוואַט=סעקרעטאַר פון אַ וויכטיקן באַאַמטן.

1866 " אַלץ וואָס איך וועל אייַך דאָ דערציילן,

זאָל עס בלייַבן בסוד=סודות, כל=זמן איך און דעם 738

קייזערס געהיים=סעקרעטער וועט נאָך לעבן".

דיק, 65,25.

162 - גיה

ג ע ה י י מ ע נ י ש - דאָס, =ן. 1. עפּעס וואָס

ווערט פאַרהוילן, פאַרבאָרגן פאַר אַנדערע, וואָס מע

טאָר ניט (מע וויל ניט) יענעם דערציילן, אויסזאָגן;

סוד, סעקרעט. % פאַרטרויען אַ געהיימעניש,

אַנטפּלעקן אַ געהיימעניש. ** ער האָט געהיט די געהיימעניש

וועגן אוצר ביזן טויט, קיינעם ניט דערציילט.

1864 " |...| און האָט מיר אין דיזער |=דער דאָזיקער|

מינוט נאָך, אין וועלכער ער האָט זיך פון מיר אָפּגעשיידט, 753

אויסגעזאָגט אַ שרעקלעכע געהיימעניש". דיק, 11.

1935 " זי האָט קיינעם נישט אַנטפּלעקט איר געהיימעניש,

נאָר איז גלייך אוועק צו ר' גדליהן אים אַלץ קאנק

צו דערציילן". באשעוויס, 1, 124.

1975 " ער געדענקט שוין אַליין ניט, ווער ס'האָט אים

פאַרטרויט די געהיימעניש". סוצקעווער, 7, 42.

2. עפּעס וואָס זײַן מהות (סיבה, ציל) איז ניט באַוווּסט,
איז אומדערקלערלעך. % די **געהיימענישן** פֿון דער
נאַטור. % אַ סך **געהיימענישן** פֿון קאָסמאָס זײַנען
הײַנט שוין אויפֿגעקלערט.

1910 " פֿאַרשלאָגן, פֿאַרוויקלט אין נאַכטיקע שאָטנס,//
באַהאַלטנדיק טיף די **געהיימעניש** |**טעקסט**: **געהיימניס**|, 697
וואָס קוקט // דורך די פֿינצטערע שפּאַלטן אַרויס".
איינהאָרן, 1, 55.

1923 " פֿרײַ, פֿון שטח אָפּגעריסן, // שפּאַן אין מיטן
חלום=בליק און שפּאַן// איבער דײַנע ווײַטע פֿינצטערנישן, 725
// פֿאָטער פֿון **געהיימעניש** |**טעקסט**: **געהיימניס**|,
אָקעאַן". ליעסין, 3, 189.

1948 " דער פֿויגל אָנגעפֿאַנגען האָט זײַן מי אין דער
פֿאַרכישופֿטער **געהיימעניש** פֿון טאָגן". מאַרקיש, 9, 11. 750

ם **גהיימניש/גהיימניס**.

<---- 1.

1740 " עס זיינן צווייארליי **גהיימניש** בייא דען
צדקה געבין איינש איז מען גיבט מיט פוליר הנט 720
אום גצילט אונ׳ אום גמאסטן". דרישת הזהב.

<---- 2.

1743 " דען דיא זיין דיא גרעשטי (חכמים) אונ׳ אויש
ליגרש פון פר ברגני (חלומות) אונ׳ דיא דא ווישן 699
אלי **גהיימניס**". יוסיפון, 4, דף כג.

געהיימענישפול - אדי/אדוו, פֿפֿ געהיימנישפֿול.

163 וואס האט אין זיך א סך געהיימענישן, סודות; אומ-
דערקלערלעך, רעטענישפֿול. % געהיימענישפֿולע
דערשיינונגען אין דער נאטור. די געהיימענישפֿולע
פֿארגאנגענהייט פֿון דעם מענטשן האט ארויסגערופֿן
א חשד.

... " עס קלינגט געהיימענישפֿול |טעקסט: געהיימניספֿול|.
709 און גליט//דאס אומערקלערלעך הייליק ליד,//געשאפֿן
פֿון דעם גרויסן סוד |...|". ראזענפֿעלד, 4, 11.

166 געה - .

1927 " דאס ווארט ווערט פֿייערלעך ארויסגעזונגען,
705 ווי פֿון א געהיימנישפֿולן אינסטרומענט ארויס".
מוקדוני, 1; 239.

1951 " מיר, קינדער, האבן וועגן דעם 'שטיין' זיך
727 געשאפֿן אן אנדער פֿארשטעלונג, ביי אונדז איז דער
געהיימנישפֿולער שטיין געווען - דער בארג סיני".
פֿון 106
ב.י. ביאלאסטאצקי, ~~זב ליטע, 1~~, 1205.

פֿפֿ געהיימענישפֿולקייט

|| געהיימענישפֿולקייט - די, בא, אייגנשאפֿט אדער
מצב פֿון זיין געהיימענישפֿול.

1953 "' |...| געווען איינגעהילט אין פֿיל לעגענדעס
735 און געהיימנישפֿולקייט". י.י. טרונק, 8א.

ג ע ה י י ם = פּ אַ ל י צ י י – די, =ען. פּפּ ~ =פּאַליציע.

167

דער קאַלעקטיוו פֿון ניט=מונדירטע און דער עפֿנטלעכקייט אומבאַקאַנטע פּאַליציאַנטן.

1864 " זשאַנדאַרן האָבן זיך באַזעצט אין דעם הויז קעגן אים, און אַגענטן פֿון דער געהיים=פּאַליציע האָבן באַשטענדיק שפּיאָנירט". צ׳ קמ, נ׳ 27, ז׳ 418. 763

1947 " דער אַרײַנגאַנג אין זאַל איז געווען באַלאַגערט מיט אַגענטן פֿון דער געהיים=פּאַליציי". 764
י. קענער, יזב שטענטאבאוו, ז׳ 147.

1974 " צוויי מענער זענען אַרײַנגעקומען און געזאָגט, זיי זענען פֿון דער ׳או=בע", די געהיים=פּאַליציי". 760
עלבערג, 2, 276.

|| געהיים=פּאַליציאַנט – דער, =ן. דזוו געהיים=אַגענט.
געהיים=פּאַליציסט – דער, =ן. דזוו געהיים=אַגענט.

1914 "עס עפֿנט זיך די טיר, און עס קומען אַרײַן אַ גאַנצע כאַליאַסטרע זשאַנדאַרמען, געהיים=פּאַליציסטן". 767
שלום=עליכם, 36, 153.

168 – גה

ג ע ה יי מ ר אַ ט – דער, =ן. 1.(עלט) פֿאַרטרוילעכער בעל=יועץ.

1920 " דאָס |...| זײַנען געווען דער שפּאַנישער קיניג פֿיליפּ דער צווייטער און זײַן געהיימראַט, דער גרויסער אינקוויזיטאָר". איינהארן, 4, 72. 781

2. אַמאָליקער טיטל, ראַנג-פֿון אַ הויכגעשטעלטן באַאַמטן.

1865 " דער פּרײַסישער קיניג האָט זיי געגעבן די ראַנגע געהיימראַט". דיק, 22, 72. 778

169 - גע

ג ע ה יי מ ש ל אָ ס - דער, ~ שלעסער. אַ שלאָס (צו פֿאַרמאַכן אַ טיר, קאַסע אע) מיט אַ ספּעציעלער געהיימער אײַנריכטונג צו עפֿענען, וואָס נאָר דער בעל=הבית ווייסט. % דער געהיימשלאָס עפֿנט זיך מיט אַ שיפֿער פֿון עטלעכע ציפֿער=קאָמבינאַציעס.

170 - גע

ג ע ה יי מ ש פּ ר אַ ך - די, =ן. סיסטעם פֿון ווערטער אין אַ געוויסער שפּראַך, געניצט נאָר דורך אַ באַשטימטער גרופּע מענטשן, כדי אַנדערע זאָלן זיי ניט פֿאַרשטיין. % די יידישע גנבֿים האָבן געהאַט זייער געהיימשפּראַך, און אַ סך אירע ווערטער זײַנען אַפֿילו אַריבער אין אַנדערע שפּראַכן.

1959 " קלעזמער=לשון איז טאַקע אַ לשון=סתרים,

א געהיימשפּראַך, אַז זײַטיקע מענטשן זאָלן ניט 784

כוי 90

פֿאַרשטיין". י. ריבקינד, ~~יש' יישפּ~~ XIX - 2.

171 - גזה

ג ע ה יי מ ש ר י פֿ ט   -   די, =ן. סיסטעם פֿון

אָפּגערעדטע צייכנס, וואָס ווערן גענוצט, במקום

געוויינלעכע אותיות, איבערצוגעבן געהיימע ידיעות.

% די שפּיאָנען באַניצן זיך מיט א **געהיימשריפֿט**.

172 - גזה

ג ע ה יי ס I   -   דאָס, בא. (עלט?) פֿאַרזאָג, באַפֿעל,

פֿאַראָרדענונג.

1930   " אויף מיַין **געהייס** וועט דער רבֿ אסרן דעם

אויוון". היימזלער, 1, 53. 792

1971   " נישט געוואָרט האָבן זיי, ביז די שליחים זאָלן

קומען און זיי אָנזאָגן, אויפֿן **געהייס** פֿון מלך און 795

פֿון די שופֿטים, צו ברענגען זייערע שעפֿסן און בעק".

ב. רעסלער, ~~צ' טמז~~. IV/9. (פּוּ 69)

ם

גיהיים/גיהייש.

...   " נו, זייט איר דוך מיין ברודר מיין בלוט אונ'

אויך מיין לייש,// אונ' זאגט צו עמשה עש זייא 794

דש קוניגש **גיהייש**". שמואל=בוך. סטראָפֿע 1593.

1676   " דיא זעלביג |לילית| איז אירם מאן ניט גיפולגיג

גיוועזן |...| דא הוט זי ניט וועלין טון זיין 789

גיהייש". ברנט שפּיגל. פּרק ו'.

1744   " איך האב אויך אנציינט צווייא ליכט נאך **גיהייש**

דיינר (חכמים) דיא דא ווישן דיין הייליגה 739

(תורה) צו עהרין". קהלת שלמה. דף מ/ד.

געהייס II – דאס, |מצ?| (עלט) בנב.

1804 " האט זיך ר׳ דוד שלאפין גליגט אונד זיינה

ענגלשה אויר |=אור=זייגער| וועלכע בערק ששים כ"ט 783

האט גקאשט בייא זיינה זייט על השלחן מחמת שכחה

ליגין גילאזט זוא האט אים ר׳ אלי דש גיהייס פון

די אויר אוועק גינומין". שו"ת עטרת צבי, דף יט/2.

... " ויהי היום זא קאם איך אין גרעוונישׁ לאדין

ווייזט מיר גרעוונער דש גיהייס". דצוו, דף כ/1. 783

רעד: מיינט עס: א) די קאַפּערטע (דעקל) פֿון זייגער?

ב) דאָס קייטל פֿון זייגער?

געהייסן – פֿאַר פֿון הייסן.

175 - ג'ה

ג ע ה י י ע ט - פאר פון היינע.

176 - ג'ה

ג ע ה י י ע ט - פאר פון היינע.

או במח היפוט.

177 – גז"ה

ם |געהייער I| ג י ה יי א ר – באַשעפעניש וואָס איז ליבלעך,

פרייַנדלעך, היימיש.

1701 " אזוי רופט ער איין רונטר אין דען ברונן |...|

בישטו איין גיהייאר אודר בישטו איין און גיהייאר.

|...| דא ענטפערט זיא |די פילצל, דאָס מיידל| און

איך בין גיהייאר אונ' בין איין מענש".

מעשה=בוך, 2, מעשה ק'.

---

178 – גז"ה

ג ע ה יַי ע ר II – דאָס, |מצ?|. (לאקל, קאַצק)

" אַ קינד וואָס איז נישט רויק, וויינט שטענדיק"

[כ"ור 92, 14]. ~~|ושי' ייפא, 14|~~ 800

179 — ג׳ה

געה - [illegible].

ג ע ה י י ף - ----> געהויף.

---

180 - ג׳ה

ג ע ה י י צ ט - פֿאַר פֿון הייצן.

דף

ג ע ה ײַ ר י ש – <u>אדי/אדוו.</u> 1. אויסטערליש, מאָדנע, משונהדיק.

2. טײַוולאָניש, שדיש, איבערנאַטירלעך.

181 - גיה

ג ע ה י ל - דאס, בא. (שנש) אײַנהילונג, באַדעק,

עפּעס אין וואָס מע הילט זיך אײַן, מיט וואָס מע באַדעקט.

1929 " געהיל פֿון ווײַסן שניי, וואָס ברענגט פֿאַרגעסנקייט

און שלאָף". אלף כ"ץ, 2, 12. 812

1957 " מע דאַרף דערגרייכן בלויז איין ציל:// צום

כּסא=הכּבֿוד זיך דערהייבן,// דערזען אים הינטערן 813

געהיל". פֿײַנבערג, 6, 27.

1967 " וואָס געשעט מיט דער נשמה פֿון שניימענטש,//

בעת זײַן שנייִק געהיל צעשמעלצט?". פֿרידמאַן, 13,4. 811

182 - גיה

ג ע ה י ל ־ ס - פֿאַר פֿון הילן.

183 - גזה

געהילך - דאָס/דער, בא. דאָס דויערנדיקע הילכן
אָדער דאָס הילכן פֿון אַ סך קולות. % אַ טשאַטע
פֿייגל פֿליט דורך מיט אַ געהילך. דאָס געהילך
פֿון די האַרמאַטן דערטראָגט זיך פֿון ווײַטן.

1899 " ווילדע קאַטשקעס דרייען זיך אַרום דעם טשערעט,
אַרויס=אַרײַן מיט אַ געהילך". מענדעלע, 8א, 4. 820

1931 " ס'האָט זיך געטראָגן אַ געהילך פֿון צענדליקער
העק" מ. קולבאַק, 8, 198. קאַנק

1961 " |...| איז הינטער זיי פֿאַרבליבן די סטאַנציע
מיט דעם געהילך פֿון לאָקאָמאָטיוון". ה. דאַבין, בלוי 131 822
~~זש' סאָוו' היימלאַנד~~, נ' 2, ז' 7 - I.

|| געהילכערײַ - דאָס, בא. דזוו געהילך.

1911 " אין מיטן דרינען גנבעט דער קליינער בערקע
אַרויס דעם שופֿר און דעם שטעטישן גראַגער, ווערט אַ 836
געהילכערײַ". מוירער, 4,1.

184 - גזה

געהילכס - פֿאַר פֿון הילכן.

185 - גיה

געה - [redacted].

?נ? |געהילן| ג ה ל ן - פֿאַרהוילן, פֿאַרבאָרגן.

מה"ד gehëln.

... " צפנתי - געהילט איך, ל' צפון". רייכלין8,תהילים,

קיט - יא. 837

---

186 - גיה

ג ע ה י ל ף - דער, =ן. העלפֿער, אַסיסטענט, ממלא=
מקום, פֿאַרטרעטער. % ביים רודער איז געשטאַנען
דער געהילף פֿון קאַפּיטאַן. דער בעל=מלאכה דאַרף
האָבן אַ געהילף, וואָס זאָל אים צוגרייטן |...|
די מאַטעריאַלן.

1867 " |...| זענען פֿאַרזאַמלט געווען |...| די
שילעדינס |...| מיט דער סמאָטריטעלניצע - 854
|=אינספּעקטאָרשע| און אירע געהילפֿן". ~~צ' קמ~~ פֿלז 177
נ' 22, ז' 165 - !!.

1933 " האָט דער געהילף איינגערוימט אַ סוד דעם -
סעקרעטאַר פֿון פֿאַרטביוראָ". דאַלגאָפּאָלסקי, 2. 854

1948 " |...| האָט זיך גענומען פֿאַבלאַטען די צעמזיקסטע
דעכער. אַרבעט איז געווען אַ וועלט, האָט ער זיך 858
גענומען פֿאַר אַ געהילף טאַקע זיין גוטן=ברודער".
פֿאַליאַנקער, 1, 81.

187 - גה׳ || געהילפֿין - די, =ס. ווע פֿאר געהילף.

געהילפֿער - דער, =ס. (עלט) דזוו געהילף.

1884 " דער משרת וואָלט געקאָנט דינען פֿאַר אַ גוטן

געהילפֿער צו מײַן פּלאַן". בעקערמאַן, 3, 11. 818

1947 " זי האָט תחילת געאַרבעט אַלס געהילפֿין |...|

און שפּעטער געוואָרן אַ זעלבשטענדיקע פֿירערין פֿון 864

קינדערהיים". יזב ~~טשענסטאָכאָוו~~, ז׳ 71.

187/1 געה -

0 געהילף=אַדוואָקאַט | סטוטש 601|;

געהילף=אויפֿזעער |מאַרק וזב 791|; געהילף=בוכהאַלטער

|סטוטש 488|; געהילף=פּראָפֿעסאָר |סטוטש 360|;

געהילף=קאָכער |מאַרק וזב 790|; געהילף=ריכטער|סטוטש 601|;

געהילף=רעדאַקטאָר|סטוטש 381|; געהילף=רעזשיסער|סטוטש 383|;

- העלפֿער (אַסיסטענט) פֿון אַדוואָקאַט, פֿון אויפֿזעער,

פֿון בוכהאַלטער אאז"וו.

געהילפֿווערטער - די, מצ. |מאַרק וזב|. (גראַמ)

ווערטער וואָס האָבן ניט קיין זעלבשטענדיקן באַ~~טײַט~~, טײַט,

נאָר ווערן גענוצט אין פֿאַרבינדונג מיט אַנדערע

ווערטער, למשל אַרטיקלען, הילפֿווערבן אאַ.

געהילף=מוסקלען - די, מצ. |סטוטש 240|. (אַנאַט)

מוסקלען וואָס העלפֿן אַרויס אין דער פֿונקציע פֿון

אַנדערע מוסקלען.

געהילף=פאליציי - די, בא. גרופע פאליציאנטן, וואס העלפן דער אפיציעלער, דער הויפט=פאליציי.

1966 " די קאמענדאטור האט ארגאניזירט א געהילף=פאליציי. צענדליקער פאליאקן און ווייסרוסן האבן זיך 867
פרייוויליק געשטעלט צום דינסט פון די דייטשן".

ח. וואלאטשינסקי, יזב שטשוטשין, ז' 232. 22

ם

גיהילף.

1679 "און גאט דער הער שפראך, עז איז ניט גוט אלש
דער מענש אליין זאל זיין, וויל אים איין גיהילף [illegible] 857
מאכן". בליץ, בראשית ב - יח.

ג ע ה י ל ץ - דאס, בא. זאמל=נאמען פאר האלץ=מאטעריאלן (קלעצער, באלקנס, ברעטער א"א). % די בעלי=עגלות פירן געהילץ פון טארטאק. ער האנדלט מיט געהילץ. דער סטאליער קויפט ברעטער אויפן סקלאד פון געהילץ.

1876 " אין א דארפס=געמיינדע ווערן זיך טאקע יא אלע ווילטעטיקע אנשטאלטן געשטיפטעט |=בייגעשטייערט, 893
געשענקט| נאר דורך מיטל פון די רייכע פויערן: דער בעל=הגוף שענקט געהילץ אויף א קירכע, דער אנדערער שטיינער". ליניעצקי, 1, 54.

1913 - 1916 " האסט פארגעסן, אז הערשקע |...| בויט א שטאל פון יענער זייט? |...| האט ער 895
אנגעפירט געהילץ". אויס-אליטע, ג, 231.

1935 " מען האט געפירט געהילץ פון וואלד, זעגן האבן געסקריפעט, האמערס האבן געקלאפט". קאנק
באשעוויס, 1, 22.

190 - עי
1947 " איך הער ווי דאס געהילץ פון די הילצערנע הייזער קנאקט". סעגאלאוויטש, 11, 50.

0 געהילץ=אינדוסטריע - די, בא. די אונטערנעמונגען וואס פארנעמען זיך מיט אויסהאקןביימער און צוגרייטן פון זיי פארשיידענע האלץ=מאטעריאלן.

געהילץ=אפפאל - דער, =ן. דער אפפאל, וואס באקומט זיך ביים באארבעטן מאטעריאלן פון האלץ: שפענער, שטיקלעך פון קלעצער און ברעטער, סטרוזשקעס, זעגעכץ א"א.

געהילץ=געשעפט - דאס, =ן. 1. דזוו געהילץ=אינדוסטריע.

1951 " אנגעקומען זיינען בעלי=מלאכות |...|, אויך צוגעצויגענע פון געהילץ=געשעפט אויף דער דווינע". 917
ב. ריווקין, ~~זב ליטע, 1, 412.~~ פאר 106, 412 -

2. האנדל מיט געהילץ. % אין דעם בויסעזאן האבן די געהילץ=געשעפטן גוט פארדינט.

געהילץ=האנדל - דער, בא. דזוו דפוו.

געהילצטרייב - דער, בא. דאָס פירן געהילץ אויפֿן וואַסער (מיט פליטן א"א) |סטוטש 176|.

געהילץ=הענדלער - דער, =ס. דער וואָס האַנדלט מיט געהילץ.

געהילץ=וואַגן - דער, =ס. ספּעציעלער וואָגן צום פירן געהילץ |סטוטש 173|.

געהילץ=סוחר - דער, =ים. דזוו געהילץ=הענדלער.

געהילץ=סקלאַד - דער, =ן/=עס. פלאַץ וווּ מע האַלט (היינט מע פֿאַרקויפֿט) געהילץ.

192- געהילץ=פּליט/פּלייט - דער, =ן. צונויפֿשטעל פֿון קלעצער, פֿאַרבונדענע מיט שטריק (די קלעצער וואָס מע האָט אויסגעהאַקט אין וואַלד, פֿירט מען צו צו די ברעגן פֿון אַ טייך, דאָרט שטעלט מען זיי צונויף אין פליטן און מע לאָזט זיי אַראָב מיטן שטראָם ביז צו אַ באַשטימטן אָרט).

1948 " יידן ווילן דאָרט שוין קיין מאָל מער נישט צוקוקן זיך צו די גרויסע געהילץ=פּלייטן, וואָס פלעגן אויף די וואַסערן פון ניעמאַן זיך אַרויטראָגן, ~~ושי גאפ~~, זום. ~~נ' 10, ז' 47~~. ... "דאָס ...", פּאר 44, נ' 10, ז' 47 423

□ גיהוילץ/גיהעלץ.

1610 " אופנט דיא בערג גיזנג דר וואלד אונ' אל איר גיהוילץ אן אים". טייטש=חומש, ויקרא (הפטורה ישעיה, מד - כג), 902

193 - גיה

געה - 48.

ג ע ה י מ ל ט I - אדי. (שנש) הימליש, וואָס קומט פֿון הימל, דערהויבן.

1972 " ווערט זיין וואָרט - דאָס דערהויבענע, דאָס געהימלטע - אַן ערדיש פֿאַרוואָרצלט, פֿרוכט אַרויסברענדיק מענטשלעך וואָרט". צ. שארגעל. ~~יש' גק.~~ נ' 75, ז' 104. - 924

---

194 - גיה

ם |געהימלט II| ג י ה י מ י ל ט / ג ה י מ ל צ ט - אדי/אדוו. באַדעקט, איבערגעדעקט, געוועלבט.

מה"ד: ge-himelze.

927 ... " ושדרות בארזים - אונ' גהימלצט מיט ברעטרן טינין". רייכלין 8, מלכים א, ו - ט.

926 1716 " אונ' ער בויט דאש הויז אונ' ער פולענדט איך, אונ' ער בידעקיט דאש הויז גיהימילט, כלומר גיוועלבט אודר גיטעבילט אונ' באלקין גיטעבילט מיט טענין האלץ". ס' המגיד, 3, מלכים א', ו - ט.

195 - גזה

ג ע ה י נ ד ע ר ט – פאר פון (דטשמ) הינדערן.

---

196 – גזי

ג ע ה י נ ט ע כ ץ – דאס, בא. (פד) מענטש(ן) פון
ערגסטער מדרגה, אפפאל, פאסקודניאקעס, ערב=רב.

1928 " די מענטשן די דארטיקע זענען הינט |...|,
שווער זיך אפצויאגן פון אזא געהינטעכץ". 943
אפאטאשו, 14, 104.

1963 " געשטאמט האט זי, זי זאל עס מיר מוחל זיין,
פון ערגסטן געהינטעכץ". באשעווים, 4, 51. 947

197 – גזה

ג ע ה י נ י ע ט – פֿאַר פֿון הינ<u>יען</u>.

---

198 – גזה

ג ע ה י נ ק – דאָס, באָ. (שנש) דאָס הינקען.

1947 " איך לויף נאָכן שטראַליקן שפּליטער און שטרויכל

ביים טיש אין גע<u>הינק</u>". לייוויק,... 949

199 - גה

ג ע ה י נ ק ט - 4 פאר פון הינקען.

~~גמינמינט~~.

~~גמינמינט~~ 2. אדי. הינקע(נ)דיק, וואס הינקט.

1932 " אט גייען איר נאך, ווי צעהויקערטע גענדז,

950 // געהינקטע, צערייצטע, צעריסענע יארן אן גליק".

לייוויק, 6, ז' 278.

200 - גה

ג ע ה י פ ט - פאר פון היפן.

201 - גזה

ג ע ה י פ ע ר - דאס/דער, בא. דאס היפערן לאנג,

א סך.

1942 " שפרינגען אין א מין געהיפער".

517 א. ב. וויקטאר, 1, 10.

202 - גזה

ג ע ה י פ ע ר ט - פאר פון היפערן.

203 – גיה

ג ע ה י צ ט (ז י ך) – *פאר פון היצן* (*זיך*).

204 – גיה

ג ע ה י ק – דאס, בא. (שנש) דאָס היקען אַ סך, לאַנג.

1956 " וויגדער פּלאַם האָט אַ פּאַרטראָגענער געזען, ווי

צו דער גרוב זיי טרייַבט מיט א געהיק דער מערדער". 956

מארקיש, 10, 213.

205 - גזה

ג ע ה י ק ע ט - פֿאַר פֿון היקען.

206 - גזה

ג ע ה י ר ז ש - דאָס, בא. (שנש) דאָס דויערנ[3]יק

הירזשען אָדער דאָס הירזשען פֿון אַ סך פֿערד.

1948 " זיך אויסגעמישט האָט גרילצנדיק בייַנאַנד

געהירזש פֿון פֿערד, פֿון וואָגנס דער געקלימפּער". 959

מאַרקיש, 9, 14.

1949 " פֿערדגעהירזש און ציגנמעק - // אַלץ וואַרפֿט

אַן אויף דיר זייַן שרעק". פּינסקי, 7, 135.

|| געהירזשערײַ - דאָס, בא. רזוו דפֿוו.

1960 " איך דרויסן |...| הערט מען שוין דאָס געהירזשערײַ

פֿון סוסים". י.י. טרונק, ~~צ' שמד~~, VII/16. 960

(פּוֹז 69,)

207 - גדה

ג ע ה י ר ז ש ע ט - פאר פון הירזשען.

208 - גדה

ג ע ה י ר ן - די מצ, עלט, דאס, בא. (אנאט)

1. ווייכע ווייסלעכע מאסע, וואס ליגט אין שארבן, איז א טייל פון צענטראלן נערוון=סיסטעם ביי מענטשן און שדרהדיקע בעלי=חיים. % דער קראנקער האט אן אנצינדונג אין די געהירן.

207
208

ג ע ה י ר ן – די, מצ, עלט, דאס, בא. (אנאט)

1. ווייכע ווייסלעכע מאסע, וואס ליגט אין שארבן, איז א טייל פון צענטראלן נערוון=סיסטעם ביי מענטשן און שדרהדיקע בעלי=חיים. % דער קראנקער האט אן אנצינדונג אין די געהירן.

1850 " זע וויא דער ווארם האט זיך פעסט אן גקלאמרט
אן דעם <u>גהירן</u>". <u>איבן, אנ, ספורי נפלאות.</u>

1873 " |...| ווי אַזוי עס ווערן בײַ אונדז אינעווייניק
|<u>טעקסט</u>: אינווענדיג| אין די <u>געהירן</u> צוגעגרייט און
געמאַכט אַלע אונדזערע מחשבות, געדאַנקען".
<u>מענדעלע, 1, קאנק 114330</u>.

1918 " גיי איך אין דעם שפּאָן דעם שווערן, //
אויף די הרודעס מאַרך, <u>געהירן</u> |...|". 973
<u>קוויטקא, 1א, 41</u>.

1935 " די ביינער טוען ווײ, די געהירן אין שיידל
זענען זאַמדיק, און די טראַכטענישן זשומען דאָרט". קאנק
<u>באשעוויס, 1, 74</u>.

1968 " די <u>געהירן</u> זענען פון דער דום=דום=קויל
געוואָרן צעשפּריצט און זיך צוגעקלעפּט צו דער 966
בעטאָן=וואַנט צוזאַמען מיט שטיקלעך פון שאַרבן".
<u>ס. וויגאָדסקי, יזב ~~אטוראָק~~ [ד], ז' 943</u>.

2. (פיג) מוח, פארשטאַנד, שכל. % באַנעמען מיט די געהירן. אָנשטרענגען די געהירן.

1910 " פארטיף זיך אין תנכל נאָר // מיט קאָפּ און מיט געהירן". פרוג, 3, 243. 965

1935 " עמעץ פרעגט אין איר און עמעץ ענטפערט אָפּ, ווי אַ וויכוח צוואָלט געפירט געוואָרן אין אירע געהירן". באשעוויס, 1, 165. 963

1962 " אַלץ ברענט עס אין מײַן מאַרך און אויך אין די געהירן // פון שרעקבילד, וואָס האָט מיך געטאָן אָהער פאַרפירן". גראַדע, 5, 83.

3. (פיג) מאכל געמאַכט פון געהירן.

|| געהירלעך - די, מצ. דזוו געהירן, ב 3.

0 געהירן=אַנצינדונג - די, =ען. (מעד) קראַנקייט
פֿון מוח.

1908 " געהירן=אַנצינדונג איז אַ געפֿערלעכע קראַנקייט,
וואָס דאַרף האָבן באַלדיקע אַרצטלעכע הילף". אנ.
דער אוצר פֿון געזונט און לעבן, 1, 31.

געהירן=בלוטונג - די, =ען. אויסגוס פֿון בלוט אין
די געהירן.

געהירן=דערשיטערונג - די, =ען. אויפֿטרייסלונג פֿון
די געהירן אין רעזולטאַט פֿון אַ קלאַפּ אָדער אַנדערע
סיבות.

געהירן-געשוויר – דאס, =ן. אַ קרענקלעכער אַנוווּקס
אויף די געהירן.

געהירן=וואַש – דער, בא. דער אַקט פֿון ענדערן
(אָדער ווענדן ענדערן) אויף גוואַלט דעם געדאַנקען=גאַנג
(ס'רובֿ אין פּאָליטישן אַספּעקט) פֿון אַ מענטשן דורך
פֿיזישן און דער עיקר פּסיכישן דרוק.

געהירן=סיסטעם – די, =ען. נערוון=סיסטעם |?|.
1933 "די איינטאָניקע גראָע פֿאַרב פֿאַרן אויג ווירקט
שלעכט אויף דער גאַנצער געהירן=סיסטעם".
ד. באַגען, 1, 5 - 6.

געהירן=סובסטאַנץ – די, בא. די ווייכע גרויע מאַסע
פֿון וועלכע עס באַשטייען די געהירן.

990

געהירן=פלאטל - דאס, =עך. |מארק רוב 1857|. בנב. 1000

געהירן=פארווייכונג - די, =ען. |סטוטש 420|.

געהירן=פארצינדונג - די, =ען. |סטוטש 420|.

דזוו געהירן=אנצינדונג.

געהירן=שווענק - דער, בא. גזוו געהירן=וואש.

געהירן=שלאק - דער, בא. אפאפלעקציע.

1925 " שווערע איבערלעבונגען שוואכן אפּ די הארץ,

די בלוטגעפעס און דעם מוח און באגינסטיקן דאס 1009

אנטשטיין פון אן אפאפלעקציע ('געהירן=שלאק')". פֿגז 151,

~~זש' פגעז~~, ז' 4.

געהירן=שאל - די, =ן. (עלט) שאַרבן.

1836 " די עפּענונג פון דיא געהירנשאל (מוח) איז
1003 ביי דעם קינד פיל גרעסער ווי ביי איין דערוואקסענעם
מענשן". בערלאנט, 1, 16.

1908 " |...| אויף דער געהירן=שאַל ווערט די הויט רויט,
1005 קאַפּווייטיק, איבליכקייטן". אַנ, דער אוצר פון
געזונד און לעבן, 1, 31.

געהירן=שיידל - דאָס, =ען. (עלט) שאַרבן.

1836 " אויף דעם געהירנשייטל (מוח) |...| געפינען
1008 זיך אייניקע עפנונגען |...|". בערלאַנט, 1, 16.

ד זײַן אָן געהירן - זײַן אַ נאַר, אומפֿעיִק צו פֿאַרשטיין.

ברעכן זיך (צעשפּאַלטן זיך, דרייען זיך) די געהירן -
שטאַרק אָנשטרענגען זיך צו טראַכטן, צו פֿאַרשטיין
עפּעס.

<u>האבן א מאנקאליע (א ריץ, א מיש) אין די געהירן</u> –
זיין משוגע, צעדרייט.

<u>א ראד זאל אים אריבער איבער די געהירן</u>! (<u>קללה</u>) –
ער זאל משוגע ווערן!

<u>ס'זאל (אים) ברענען אין די געהירן</u>! (<u>קללה</u>) – <u>דזוו דפוו</u>.

ם
<u>גיהירן</u>.

1. <-----
1728 " נאם איין ווארים ברוט, טוא דען ברוידן ארויש
אונ' טוא אניין אין ברוט <u>גיהירן</u> פון איין אלטין 969
אקסין |...|". <u>סגולות ורפואות, דף יט – ב – II</u>.

2. <----

1739 " יעדעס הערץ האט זורג דיא עש אונרוהיג מאכט,
אונ' זולכה אונרואי פון דיזן (עולם) |...| פר 964
דערבט דז <u>גהירן</u>". <u>ס' מבחר הפנינים, דף מב – I</u>.

216 - ג״ה

ג ע ה ע ב ל י ע ו ו ע ט - <u>פאר פון</u> <u>העבליעווען</u>.

217 - גיה

ג ע ה ע́ ג I – דאָס, =ן. (עלט) פֿעסטונג, באַפֿעסטיקונג.

1936 " גאָט איז אונדזער פֿעלדזן און אונדזער געהעג

1018 |טעקסט: גיהעג|, אונדזער הילף און אונדזער אַנטרינונג".

מחזור 5, 97.

◻ גיהעג. מה"ד: . gehege

1544 " דא בויאט דער קוניג דוד צו ציון אן דעם

1011 בערג.// איין שלוש אונ' איין גיהעג גאר אייך

וואונדרליכש ווערק". שמואל=בוך, סטראַפֿע 984.

1602 " דיא שטיט אונ' דיא גיהעג דאש מיינט אירי

1016 פעשטונג זיין איין גינומן". ס' ירמיהו, מח – מא.

1723 " אמר לה' מחסי ומצודתי – איך זאג דיר אויף

1017 גאט ער איז מיין בישוץ אונ' מיין גיהעג".

ברכת המזון, מד/א.

ם | געהעג | !! ג י ה ע ג - געבוש, געפלעכט פון קוסטעס,
קליינע ביימלעך.

1541 " ער רייט אונ׳ וואושט ניך וועג נוך שטעג //
1015/א אים ביגינט מענכר לינט וואורם // אונ׳ רייט דורך
מענך ווילד גיהעג // ער וואנד מענך טיר מיט ווילדן
פורם". בבא=בוך, 507, ו - 4.

1669 " |...| איף דעם ברונין גאנגין צו וועשין
1090 וויל זיא דורך איין גביש אונ׳ גהעק האט מוזין
גין העט זיך בנה פרלארין". כ"י וועגן מעצער עלילת דם,
ז׳ 248.

1691 " |...| מיט די קרב אייזן דז מן די גיהעקש
1093 דר מיט שנייט האבן זיא גשניטן די לייט פון גלעד".
ס׳ המגיד, 2, עמוס, א - ג.

219 - גי

?נ?   ם|געהעט| ג י ה ע ט - פֿאר פֿון האבן. מה"ד: gehaben sich
sich befinden

... " דארום דש ער וואשט וויא זי זיך גיהעט //

1019 אודר וויא זי מכט אודר ווש זי טעט". מגילת-וינ', 214-213

גע -

ג ע ה ע כ ע ר - דאס, בא. (נש, אהרן) בנב.

ג ע ה ע כ ע ר ט – פֿאר פֿון העכערן.

221 — ג׳ה

ג ע ה ע ל ט — פאר פון העלן.

222 – גזה

ג ע ה ע ל ף – ←---- געהילף.

223 - גזה

(?נ?) ג ע ה ע פ ט - פאר פון העפטן.

?נ? ם |געהעלפן| ג י ה ע ל פ̄ ן - טרוו. העלפ̄ן. אה"ד: gihelfon.

... " דא בט המן אונ' בט אלדש ער מוכט גיזגין,//

דש מוכט אים ניט גיהעלפן נאך ור טרגין".

מגילה=ליד, ש' 1102-1103.

" דש ולייש אך דיינם לייב מוש דש ויך עשן.//

דיין גוט קאן דיר ניט גיהעלפן גדן הוט דיין בור 1032

געשן". שמואל=בוך, ~~פערז~~ סטראפע 360.

225 – געה

געה – [redacted]

ג ע ה ע ל פ ע ר – <u>דער, =ס.</u> (<u>עלט</u>) העלפער, געהילף.

1886 " ער איז געוואָרן אַ <u>געהעלפער</u> צו אַ רעשעטניק

(וואָס זיפּן ווייץ אויף אַ גרויסער זיפּ) און די 1033

אַרבעט לויגט נאָר פאַר בחורים אָבער נישט פאַר

באַווייבטע מענטשן". <u>א.י. בוכבינדער,</u> ~~צ' ייפאל~~, פאָלק 96,

<u>ג' 12, ז' 183</u>.

ג ע ה ע מ ע ר ט – אַדי. (דטשמ) געהאַמערט, אויסגעקלאַפּט
מיט אַ האַמער.

1864 " זיי |די שמעלצאויוונס| ברענגען אַרויס וועכנטלעך
ביז 40 טויזנט צענטנער שטאַבאײַזן (געהעמערט 1036
אײַזן, אין שטאַנגען)". צ' ~~קמ~~ (פֿון דער), נ' 51, ז' 772.

1930 " קליינע איילשאַלן האָבן אַרומגעהאַנגען ווי
אויסגעריסענע פּרוכטן צווישן די בראַנדזענע צווײַגן 1035
און געהעמערטע בלעטער". י. י. טרונק, 2, 363.

געהענג I - דאס, =ען. (עלט) צירונג וואָס מע
הענגט אָן (אויפֿן האַלדז, אויערן).

1934 " ס'איך וואָס, דער זינגער זינגט ביי נאַכט איך
שענק // פֿון טייערע, ווי שטערן, אויער=געהענג, 1043
// פֿון שיכלעך גאָלדענע אויף פֿיס |...|".
מ. ל. האַלפּערן, 5, 79.

גיהענג. מה"ד: gehenke.

1632 " |...| אין לה לעשות על הסלייך|?| גיהענג
עם מרגליות או אבנים טובים". תקנות ועד שצב. 1042

1732 " עבן פלס הוט מכ"ת גוך זמן לרוב אום מיר אנדרי
אהר גיהענג על רפונטאש |?| צו שיקן". 1038
אגרת שלמה, דף ח/א.

1760 " ואת הנזמים אשר באזניהם - גיהענגן".
מלים לאלוה, בראשית ל"ה - 3. 1039

~~?נ?~~ ?נ? גְ ע ה ע נ ג **II** - דאס, =ען. (רעג, עלזאס?)

1040 " לונג, לונג פֿון אַ קעלבל" |קטור, בערנפֿעלד|.

רעד: אין קאַרטל איז דאָ אַ גאַנצע חקירה:

„DWB, gehenk(e) [3] exta, das geheime, läber, herz und lung."

אין אונדזער/ דייטשע ווב (נה"ד) איז אזא באַטייט

פֿון געהענג *gehäng* ניטאָ.

ס'איז דאָ אַ צייכן: *Weill*. זאָל עס מיינען זיין

אָפּהאַנדלונג וועגן עלזאַסער ייִדיש?

229 - גדה

ג ע ה ע נ ג ע ן I - די, מצ. (עלט?) אויריינגלעך

|סטוטש 529|.

230 - שה

?נ? ם | געהענגען | !! ג י ה נ ג י ן - אוטור. הענגען.

מהד: gehengen.

... " דער טייטיל בם שפרך: ער מג אן מיר ניט

גיהנגין, // דען די יודן אוביר מיינן פאלים |?| 1045

גר ויך זינגן". מגילה=ליד, ש' 1333: 1334.

....

רעד: מיין פּרעגצייכן אויבן מיינט: דאַרף מען דאָס וואָרט געבן? אין נייטיק צו געבן אין ווערטערבוך ווערטער און ווערטער=פאַרמעס וואָס זיינען אין מאָדערנעם יידיש ניטאָ אין גאַנצן? - מיין מיינונג - ניט.

....

231 - געה

געה - [redacted].

ג ע ה ע נ ג ע ר - דער, מצ דז. (לאקל, פּאלאנגע, ליטע)

זאוויאסען, זאוויעסע|מ. מארק, ~~דש' יישפ~~ X - 1). 1048

(פוי סג,)

232 - גזה

ג ע ה ע נ ק ע ר ט - אדי/אַדור. (שנש) אויפֿגעהאַנגען (ווי) פֿון אַ הענקער (תליון).

1923 " דער קאָפּ ליגט פֿאַרשניטן, געהענקערט".

1050 לייוויק, ...

1932 " |...| געהענקערט אין פּעטליעס פֿון עקן".

1049 לייוויק, 5, (ליד "אלטע פֿעלדער").

233 - גה

?ג? ג ע ה ע ס י ק - אדי/אדוו. (דטשמ) בייזווייליק,

פײנדלעך, מיט האַס.

1882 " |...| דאָס מוז זײַן אַ געהעסיקער |טעקסט:

1051 געהעסיגער| אַרטיקל קעגן רוסלאַנד, געשריבן פֿון

רוסישע שונאים". צ' ליפּאל, פֿון 74, 3/VI.

ג ע ה ע פּ – <u>דאָס/דער, בא.</u> (<u>שנש</u>)   1. דאָס דויערנדיקע
העפּען, היפּען, היפּערן, שפּרינגען.

1948   " אין שווייס פֿון גיר זיך שמעלצט דער האַלדז=
און=נאַקן, // די פֿיס מאַרשירן אויפֿן אָרט אין <u>געהעפּ</u>". 1052
<u>מאַרקיש, 9, 391</u>.

2. דאָס דויערנדיקע העפּען (שרייַען העפּ=העפּ).

1956   " |...| די ערד צעקייַענדיק מיט גרילציקן <u>געהעפּ</u>,
// פֿאַרוואָרפֿן אין דער וואָלגע ברענענדיקע אַנקערס". 1053
<u>מאַרקיש, 10, 317</u>.

<u>רעד:</u> ניט זיכער בנוגע דעם באַטייַט 2, כאָטש לויט
דעם קאָנטעקסט מיט "גרילציקן", דרינגט יאָ
אַרויס דער באַטייַט.

200

געהעפּט ! - דער/דאָס, =ן. (רעג, ליטע,לעטלאַנד)

הויף.

1880 " פּלעצלעך |=פּלוצעם| האָבן זיי אַ גרויסן קלאַפּ

1073 געהערט |...| און אַן אומאויפֿהערלעכן ליאַרעם פֿון

בילנדיקע הינט אין געהעפּט". האַפּמאַן.

1930 " רעכטס אַ געהעפּט פֿאַר בהמות און עופֿות,

1064 |...| פֿאַרביי דעם געהעפּט - אַ וועג וואָס פֿירט

צום שליאַך". קוסמאַן, 1, 7.

1941 " ער זיצט אין לויער פֿון די געהעפּטן". ת"י

1074 ~~תרגום יהואש,~~ תהילים י' - 8.

1951 " מענקעס, פֿלעקשנעס (פֿלאָנדערקעס) און העריננגלעך

1065 האָבן זיך געטריקנט אויף לאַנגע שטריק אין אַלע

פֿאַלאַנגער געהעפּטן". י. מארק, ~~זב ליטע, 1,~~ פּעו 106, 1467.

ג ע ה ע פ ט II - דאָס, =ן. 1. עפּעס וואָס איז געהאַפּטן, אויסגעהאַפּטן (אויסגענייט); געהעפּטעכץ.

% זי האָט שטענדיק דאָס געהעפּט מיט זיך, און ווען נאָר זי האָט צייט, האַלט זי אין העפּטן.

1957 " ווי אַפּט האָט ס'קאָליריקע רייַכע געהעפּט // געטרייסט מייַנע שעהען". לעיעלעס, 5, 243. קאנק

2. באַהעפּט, פֿאַרבינדונג, געוועב.

1960 " ער מוטשעט זיך אויסצופֿאַנטאַזירן אַ געהעפּט פֿון סביבה |...|". גלאַטשטיין, 2, 26. 1061

237 – גה

געהעפּטס – דאָס, =ן. (שנש) דזור געהעפּט II, ב׳2.

1939-1937 "ס׳איז יעדער ניט=געשטעלטער טראָט אַ ראָד, //

און ברענט ווי בריעכץ און ווי יאָד // די מאַרכיקע 1083

געהעפּטסן". סוצקעווער, 3, 164.

געה - [redacted].

ג ע ה ע פּ ט ע כ ץ - דאָס, =ן. 1. דאָס העפּטן (אויסנייען). % שעהן לאַנג איז די פֿאַרנומען מיט געהעפּטעכץ.

2. עפּעס וואָס איז געהאָפּטן, אויסגעהאָפּטן. % דאָס געהעפּטעכץ פֿון דער כּלה איז אַלעמען געפֿעלן.

ג ע ה ע ץ - דאס, בא. דאָס דויערנדיקע העצן אָדער דאָס העצן פֿון אַ סך העצערס; העצעריי.

1955 " מיט געשפּאַט פֿון אַ לץ גיט דער צווייטער אַ טאַנץ און אַ שפּרונג - // מיט געהעץ פֿון אַ לץ". 1084

ליוויק, 11, 276.

1975 " דאָ איז נישט לובלין. ס'איז געוואָרן אַ גערייד און אַ געהעץ". באַשעוויס, 6, 81. קאנק

ג ע ה ע צ ק ע — דאָס, בא. דזוו געהאָצקע.

241 - גדה

ג ע ה ע צ ק ע ט (ז י ך) - פֿאר פֿון העצקען (זיך).

242 – גאה

□ |געהעק| ג י ה ע ק – ←---- געהעג !!.

ג ע ה ע ק ל ט - פֿאַר פֿון העקלען.

244 - גיה
245

10

ג ע ה ע ק ל ע כ ץ - דאָס, בא. 1. דאָס העקלען (שטריקן);

העקלערײַ.

2. עפּעס וואָס איז געהעקלט (געשטריקט); שטריקעכץ.

1966 " מע קאָן מיט אַ ביסל געהעקלעכץ פֿאַרפּוצן אַן

אײנפֿאַך קלײד אָדער סוועטער". מ. ראוז, ~~צי' פּאַר~~, VII/וו, 7. 1098

(כּלו 551,)

244 - גי״ה
245

געהעקלעכץ - דאָס, בא. 1. דאָס העקלען (שטריקן); העקלעריַי.

2. עפּעס וואָס איז געהעקלט (געשטריקט); שטריקעכץ.

1966 "מע קאָן מיט אַ ביסל געהעקלעכץ פֿאַרפּוצן אַן

1098 אײנפֿאַך קלייד אָדער סוועטער". מ. ראוז, ~~צי׳ פֿאָר~~, וויִ/VII.7. (פֿון 155,)

ג ע ה ע ר - דאָס, =ן. 1. אָרגאַנישע פֿעיִקייט
אויפֿצונעמען און אונטערשיידן קלאַנגען, קולות, רוישן;
חוש=השמיעה. % גוט(שלעכט) געהער. "אויפֿנעמען
(אויפֿכאַפּן)מיטן געהער". אָנשטרענגען דאָס געהער.×
אַנטוויקלען דאָס געהער. פֿונעם קלאַפּ האָט דאָס קינד
פֿאַרלוירן דאָס געהער אויף אַ שטיקל צײַט.

1912 " בײַ דעם פֿאַרשאָלטענעם איז אַן איידעלער געהער,
אין דײַן שווײַגן כאַפּט ער אויף שאָטנס פֿון עפּעס 1145
ווערטער". זשיטלאָווסקי, 1, 124.

1948 " ער דאַרף דאָס ניט נאָר מיטן געהער, נאָר מיט
אַלע אבֿרים פֿאַרנעמען". נסתר, 6, 236. קאנק

1966 " |...| גאָרניט ווערט פֿאַרפֿלאַנצט אין דײַן זכּרון,
// ווי גלײַך צו אַלעם דעם ביסט טויב פֿונעם געבאָרן, 1115
// צי אָפּגעשטעמפּט דײַן קינדערשער געהער".
האַלקין, 4, 127.

2.(ספּעציעל) פֿעיִקייט גוט אויפֿצונעמען און רעפּראָדוצירן
מוזיקאַלישע קלאַנגען (זינגענדיק, שפּילנדיק אויף אַן
אינסטרומענט). % דאָס קינד האָט איבערגעראַשט מיט
זײַן געהער, — עס האָט אַן אײן פֿאַלשן טאָן נאָכגעזונגען
יעדן ניגון, ווי נאָר עס האָט אים געהערט. דער זינגער
האָט אַן אַבסאָלוטן געהער.

1908 " אַן אמת גוטן |...| געהער האָבן די מוזיקער,
וועלכע קאָנען גענוי באַשטימען יעדן טאָן, ווי 1125
פֿײַן און אײדל ער זאָל ניט זײַן". מ. גאָטליעב,64,2.

1973 " ווער זינגט דען נישט? בעסער, ערגער, מיט אַ
שטימע, אָן אַ שטימע, מיט אַ געהער, אָן אַ געהער".
.ז. רוקא, פּוו 111, III/4.

3. (פֿיג) הער=אָרגאַנען, אויערן.

1929 " עס ווערט שטיל. די צוהערער זיצן מיט אָפֿענע
געהערן, די הענט אַראָפּגעלאָזן אויף די קני". 1133
מ. קולבאַק, 4.

1958 " |...| עס האָט געגרילצט אין מײַן געהער
אַז די עבֿירה קעגן דער רייניקייט פֿון דעם לשון". 1103
פֿור 83
לעילעלעס, ~~יש' גק~~, נ' 31, ז' 126.

1973 " עס גייט אים ניט אַרײַן אין געהער וואָס דער
שוווער דערציילט". אַליצקי, 5, 380. 1111

4. (פֿיג) ידיעה, נײַס וואָס גייט איבער פֿון מויל צו ?נ?
מויל; שמועה, קלאַנגען.

....

רעד: אפֿשר איז ניט כּדאַי צו געבן דעם באַטײַט, דאַכט
מיך, ס'איז אַ פּשוטע קאַלקע פֿון רוסישן אָדער פּוילישן
слух / слухи ; słuchy

....

1943 " עס איז דערגאַנגען צו די סנהדרין פֿון
ירושלים דאָס געהער וועגן אונדזער רבין". 1112
אש, 14, 345.

249

1970 " צו אונדז איז דערגאנגען אַ ווײַטער געהער".
מאלאדאווסקי, 4, 68.

0 געהער=אָרגאַן – דער, =ען. |סטוטש 240| (אַנאַט)
דער אָרגאַן מיט וועלכן מע נעמט אויף קלאַנגשפּירונגען.
% דער אויער איז איינער פֿון די געהער=אָרגאַנען.

געהער=אַפּאַראַט – דער, =ן. |אַנאַט| דער כלל אָרגאַנען
מיט וועלכע מע נעמט אויף קלאַנגשפּירונגען.
% דאָס פּויקהײַטל איז אַ טייל פֿון געהער=אַפּאַראַט.

געהער=ביינדל – דאָס, =עך. |אַנאַט| אַ טייל פֿון געהער=
אַפּאַראַט.

1921 " צווישן דעם פּויקהײַטל און אינעווייניקסטן אויער
ציט זיך אין דער ברייט פֿון פּויק=חלל אַ בריקל פֿון 1164
דרײַ קליינינקע געהער=ביינדלעך. בשעת די קלאַנגען
מאַכן ציטערן דאָס פּויקהײַטל, הייבן זיך אָן גלײַכצײַטיק
צו שאָקלען די געהער=ביינדלעך". איבן איטאַל, 18,2.

250 גה-

גע**ה**ער=בערגעלע - דאס, =עך. טיטל פון אויער

מ. שעכטער, ~~יש' אויפן שוועל~~, נאוו=דעצ 1963.

גע**ה**ערגאנג - דער, ~. גענג. סטוטש 240 (אנאט) בנב.

גע**ה**ער=דורכגאנג - דער, =~ . גענג. אנאט בנב.

1921 " די קלאנגען=כוליעס, בעת זיי דערגרייכן

צום אויער=מושל, ווערן זיי אפגעווארפן פון דעם 1131

מושל דורך דער אויער=עפענונג אין גע**ה**ער=דורכגאנג".

איבן איסעל, 2, 17.

גע**ה**ער=לעכל - דאס, =עך. (אנאט) ביי געוויסע

בעלי=חיים (פייגל) אן עפענונג, וואס דינט ווי אן

אויער.

1926 " פליקט אויס מיטן פינצעט די פעדערן אונטערן

אויג ביי דער טויב צו הינטן=צו. וואס פאר א 1243

לעכל געפינט איר דארט? - דאס גע**ה**ער=לעכל".

יאכינסאן, 2, 262 - 263.

געהערנערוו – דער, =ן. (אנאט). דער נערוו (נערוון) וואָס דינען דעם געהער.

1921 " אין לאַבירינט צעצווייגט זיך דער געהערנערוו,
וואָס צעפֿאַלט דאָרט אויף אַ סך דינינקע פֿעדעמלעך". 1425
איבן איסעל, 18,2.

געהער=פֿליסיקייט – די, =ן. פֿליסיקייט וואָס פֿילט אָן
דעם אויער=לאַבירינט.

1921 " דער אינעווייניקסטער אויער, אָדער לאַבירינט,
|...| איז אָנגעפֿילט מיט געהער=פֿליסיקייט". דצוו. 1428

שאַרף געהער - זייער גוט געהער.

טעמפּ געהער - שלעכט געהער.

אויפגעשפּיצט געהער - געהער וואָס איז באַזונדערס אויפמערקזאַם, אָנגעשטרענגט צו הערן וואָס בעסער.

1964 " אַלעקסאַנדערס אויפגעשפּיצט געהער נעמט פלינק אויסשיילן דאָס האַרציקע לידל". י. קאַפּלאַן, 12,1. 1113

ווערן אין גאַנצן געהער - זייער שטאַרק, אָנגעשטרענגט הערן.

1975 " כ׳ציטער איך, כ׳ווער אין גאַנצן געהער, ס׳איז דער אַלטער קוקעריקו, אָבער מיט אַ נייעם מיין". באַשעוויס, 6, 30.

זיין שווער אויפן געהער - הערן שלעכט, זיין אַ ביסל טויב.

האָבן אַ שווערן געהער - 1. דזוו דפוו.

2. ניט האָבן קיין גוטן מוזיקאַלישן געהער.

זינגען/שפּילן פון געהער - זינגען/שפּילן אַ נייע מעלאָדיע אָן נאָטן, נאָר אַ דאַנק וואָס מע האָט געהערט.

253 - ג'

אנשפּיצן (וואָר: אָנשאַרפֿן, אָנשפּאַנען) דאָס געהער - באַזונדערס זיך אָנשטרענגען צו(דער)הערן עפּעס.

1957 "גאָדל האָט אָנגעשפּיזט די אויגן, אָנגעשאַרפֿט דאָס געהער". דלוזשנאָווסקי, ~~צ' פּאַר~~ פֿאָן 155, X/28. 1147

1961 " זײַן געהער איז געוועזן אָנגעשפּאַנט, דאָס האַרץ האָט געצאַפּלט". דעמבלין, ~~צ' פּאַר~~ פֿאָר 155, XI/19. 1146

1970 " ער האָט אָנגעשפּיצט דאָס געהער". דעמבלין, פֿאַ 9, ~~זש' איק~~, ר"ה=נומער. 1108

אויסשאַרפֿן דאָס געהער - אײַנגעניטן זיך צו הערן גוט.

1968 " מיט דער צײַט איז מײַן געהער געוואָרן אַזוי אויסגעשאַרפֿט, ווי בײַ אַ בלינדן די שפּירונג". ס. וויגאָדסקי, יזב ~~אַשוראַצק~~, 2, ז' 951. 1149

געהער געבן (עמעצן) - (עלט) צוהערן זיך צו אים גוט,

פֿאָלגן אים.

1871 " אויך זיי געבן אים קיין געהער // און בייגן

זיך ווייטער אַהין און אַהער". רוף, 1, 15. 1122

גיהערן

.1 <----

1716 " אונ' קולות אונ' נגונים קען מען אנדרשט ניט

פר שטין אז דורך דש גיהער אליין". 1124

חובות הלבבות, 1, כה - I.

1728 " |...| דאס ניט וואול צו העלפין איז, ווען איינר

דאז גיהער פר לארן האט". סגולות ורפואות, דף כ'- ב -II. 1118

גיהער געבן .

1648 " דען קומסריא וועלן מיר געבן גיהער //

דאז קיסרש שחד מיר ניט וועלן פר ווערכן". 1117

מגילת ווינץ, ז' 31.

1739 " ווער זיינה גלושטיך גיהער גיבט, לייציט

שאדין". ס' מבחר הפנינים, דף טז - ז. 1119

געהער האבן - זיין באגלייבט, ראוי זיין מע זאל זיך

צו אים צוהערן.

1732 " וויא זיא גזעהין האט דז זיא קיין גהער

בייא דען שופט גהט האט איז זי פארטגנגן". 1144

פראגער פאמיליען=מגילה.

235 - גזה

געהעקערט - פֿאר פֿון העקערן ~~הארקאווע~~ האלד.

12

256 - גזה

ג ע ה ע ר ט I - 1. פֿאַר פֿון הערץ. ?נ?

2. פֿאַדי/פֿאַדרו, {אויך סובסטאַנטיווירונג} וואָס איז/

{ווערט} געהערט (געוואָרן).

1943 " |...| איז לוזין דאָס רעדן אָנגעקומען שווער,

דערפֿאַר אָבער באַהאַרצט, |...|. און אַלע אויגן און קאַנק

קעפּ |...| זײַנען צו אים געווענדט געווען, און

אַלע ווײַלע האָט זיך אַ זיפֿץ פֿון הנאה פֿונעם געהערטן

פֿון צווישן ~~אַלם.~~ ~~אולם~~ עולם אַריסטאָקראַטן". נסתר, 5, 114.

1973 " אויך דעם עולם העזערס האָט דאָך איך צווישנצײַט

פֿאַרגעסן דאָס פֿריִער געהערטע". בלומענטאַל, 1, 162. 1172

|| געהערטקייט - די, בא. (שנש) אייגנקייט אָדער מצב

פֿון זײַן געהערט.

1926 " שווײַג! ניט צי פֿון מיר אַרויס דאָס וואָרט

נאָך,// וואָס שרעקט זיך פֿאַר זײַן פֿורעם,// אַנטלויפֿט 1174

איך ווײַטסטן טראָפּן פֿון מײַן בלוט// פֿאַר אַ קלאַנג

און פֿאַר געהערטקייט". לעיעלעס, 1, 18.

ג ע ה ע ר ט !! - פֿאַר פֿון געהערן.

ג ע ה ע ר י ק – אדי/אדוו. פאַסיק, וואָס (ווי) מע דאַרף, נייטיק, ענטפּערדיק. % קומען צו דער <u>געהעריקער</u> צייַט. מע נעמט אָן <u>געהעריקע</u> מיטלען צו באַקעמפן די קראַנקייַט. פאַר דער סחורה האָט מען באַצאָלט דעם <u>געהעריקן</u> פּרייַז.

1864 " מע זאָל קוקן אויף די ייִדישע לימודים, זיי זאָלן געלערנט ווערן גוט, <u>געהעריק</u>". <u>מענדעלע, 12, 149</u>. קאנק

1931 " זי באַציט זיך ניט מיט דעם <u>געהעריקן</u> אינטערעס צו דער אַרבעט". <u>מ' קולבאַק, 8, 20</u>. קאנק

259 .[redacted] - געה

קאנק

1968 " האָט חיי̆קל פֿאַרפֿרעסט די הענט אין פֿויסטן,

ווי ער וואָלט בדעה געהאַט צוריקלויפֿן |...| מיטן

געהעריקן ענטפֿער". גראַדע, 7, 27.

|| **געהעריקייט** - די, =ן. 1. אייגנשאַפֿט פֿון זײַן געהעריק.

2. פֿאַסיקע/נייטיקע צוגאָבזאַכן צו עפּעס. % אויף דער בינע שטייען שוין אַלע געהעריקייטן צו דער פֿאָרשטעלונג.

259/1

0 ווי געהעריק – אדוו פר. ווי ס'דאַרף צו זײַן,
ווי ס'איז נייטיק, ווי ס'פּאַסט(זיך).

1877 " די דאַנקבאַרקייט זעלבסט מיט איר גאַנצע
1207 באַרעדזאַמקייט (ריידערייַ) איז ניט מספּיק צו
באַדאַנקען זיך |...| ווי געהעריק". דיק, 2,84.

1931 " זי לעבט נאָך ביז הײַנטיקן טאָג. אמת, ניט
קאנק זי זעט ווי געהעריק און ניט זי הערט ווי געהעריק".
מ. קולבאַק, 8, 8.

1949 " אַזעלכע הײַזער מיט אַזעלכע בירגער איז אַ גרויס
1181 געווינס פאַרן ייִשוב, פריִער צי שפּעטער וועט עס
ווי געהעריק אָפּגעשאַצט ווערן". סעגאַלאָוויטש,143,10.

ם

גיהעריג.

1724 " וויל איך איין איגיני בישרייבונג דר
1219 פון טאן אן זיין גיהעריגן ארט". בית ישראל |...|,
דף י"ח.

260 - גזה

ג ע ה ע ר ל ע כ ט — 4. פֿאַר פֿון הערלעכן |~~הארקאודי~~ הויך|.

~~[illegible]~~ 2. אדי/אַדוו. |סטוטש 580|.

זייער הויך געשעצט, געלויבט, געגרייסט.

~~2034~~

ג ע ה ע ר ן - אוטוו, דריטע פערזאן אצ, איצטיקע צייט:

געהער אבער געהערט. 1. זיין עמעצנס פארמעג, אייגנטום, באזיץ, פריווילעגיע. % געהערן (צו) אים, איר, זיי. % דאס הויז געהער צוביידע ברידער בשותפות. די ערד האט א מאל געהערט צו די פריצים.

1861 " ווען ער האט אפגישניטין א פולע האנד אדער
1261 ער האט אן גיריסין איין פולין פויסט און |עס|
אראפ גיפאלין אויף דער ערד גיהערט דאס צום בעל
הבית". איבּ, משניות, זרעים, דף 18/ד.

1873 " זעט איר, רב מענדעלע, דאָס |אַ פּעקל פּאַפּירן|
קאנק איך גאנצן געהער איינעם, מײַנעם אַ גוטן פֿרײַנד".
מענדעלע, 1, קאנק 7400.

1903 " און דאָס גאַנצע פֿעלד, וואָס מײַן אויג כאַפּט
1251 אַרום |...| געהערט צו מיר". שלום=עליכם,124,20.

1935 " איך דער מויער, וואָס האָט געהערט צו ר'אלעזרן,
קאנק זענען די אונטערשטע דירות געווען הרובֿ".
באשעוריס, 1, 18.

1966 " אַ מענטש, כאַטש ווען עס איז, זאָל זײַן
1305 דערהויבן -// ניט זאָגן: גאָר די וועלט בלויז
מיר געהער". האַלקין, 4, 63.

263 – גמי

2. זײַן אַ טייל (אַ קאָמפּאָנענט) פֿון אַ גאַנצקייט, אַרײַנגיין אין באַשטאַנד פֿון עפּעס. % די סאָסנע <u>געהערט</u> צו די נאָדלביימער. רוסיש <u>געהערט</u> צו דער סלאַווישער שפּראַך=משפּחה.

1856 " אין לאַנד בירמאַן, וואש <u>גיהערט</u> ניט צוא דיא אייגעלשע בעזיצונגען האב איך דארטין גיזעהען 1363
שרעקליכע זאכין". <u>דיק, 2, 41</u>.

1912 " דער 'בונד' <u>געהערט</u> צו דער רוסישער ס.ד., און זײַן שטים ווערט בטל בשישים אין איר". 1321
<u>זשיטלאָווסקי, 4, 86</u>.

1921 " צו דעם מין קרויט <u>געהערט</u> נאָך אַ סאָרט: בלומענקרויט, וואָס האָט אויך צווייערליי מינים, 1325
פֿרי=און שפּעטצײַטיק". <u>קאַלאַדני, 1, 60</u>.

1938 " מײַן פֿאַרברענגען מיט אים <u>געהער</u> צו די שענסטע מאָמענטן פֿון מײַן זײַן אין אַמעריקע". <u>מאַנגער, 1,432</u>. 1137

1975 " פֿאַראַן אַזעלכע |...|, וואָס קומען צו רויזע=
אײדלען אַזש פֿון ווילקאָמיר – אַ שטאָט וואָס געהערט קאנק
שוין צו דער ליטע". באַשעוויס, 6, 57.

3. (ספּעציעל וועגן מענטשן) זײַן אײנער פֿון אַ גרופּע,
קאָלעקטיוו, זײַן אַנגעשלאָסן צו אַן אָרגאַניזאַציע,
באַוועגונג. % די בחורים געהערן צו אַן אַלטן
ספּאָרטקלוב. די אַרבעטער האָבן אַלע געהערט צו אַ
פּראָפֿעסיאָנעלן פֿאַראײן.

1867 "ער וועט שוין ניט האָבן מיט וואָס זיך אָפּצובראָקענען
|=פֿאַרטיידיקן זיך|, צו זאָגן דאָס ער געהערט צו 1269
אײנעם אַנדערן יישובֿ". דיק, 27, 27.

1928 " צו אַט דעם סאָרט מענטשן געהערן יענע, וואָס
[דעם ?] דער מאַטעריאַל פֿאַר זייער שאַפֿן נעמען זיי ניט אין 1304
זייערע אומגעטלבאַרע לעבנס=אײנדרוקן |...|".
ניגער, 4, 374.

1947 "|...| צו יענע ׳בערלינטשיקעס׳ פֿון משה
1301 מענדעלסאָנס שניט, צו וועלכע ער, יוסף, געהערט".
שניאור, 10, 44.

4. האָבן אַ שייכות (צו, מיט), זײַן פֿאַרבונדן(מיט)
עפּעס/ עמעצן. % דאָס געהערט ניט צום ענין.

1848 "|...| ביז זיי ווערין דרונן אזו גיווייַנט
1415 אונ בקענט גלייך וויא עש איז בייא זייא איין עצמי
זאך כלומר גלייך וויא דאש גיהער צו זייער בשעפניש
אונ אן דעם האבין זייא ניט גיקאנט בשאפין ווערין".
חובות הלבבות, 3, 99.

1872 " דאָס וואָס זי צײַגט |=ווײַזט| זיך אַזוי
1378 גלײַכגילטיק |...|, גלייב איך |...| ווײַל דאָס
געהערט צו דעם באַנטאָן". דיק, 59, 23.

1946 " דאָס געהער סוף=כל=סוף צו די נקמה=געפֿילן פֿון
קאנק געקריוודעטער ווײַבערישקייט". י.י. טרונק, 4, 43.

5. (עלט) דאַרפֿן, מוזן.

1821 " דרום גיהער דער מענטש צו זען, אז ער האט
אורחים איך זיין שטוב זאל ער זייא גיבן עסין 1350
בעין יפה, דאש הייסט ער זאל זייא דאש פאר גינך".
קב הישר, 4, דף 1/3.

1871 " אַ מענטש געהערט ניט צו זאָגן דאָס יעדער ווערט
געבאָרן מיט זײַן מזל |...|". דיק, 104, 52. 1333

1901 " |...| ווי אמתע מענטשנפֿרײַנד געהערן צו
טאָן". אלפֿס, 4, → 32. 1263

6. (פֿיג) זײַן איך עמעצנס באַזיץ, פֿאַרמעג (ניט איך
מאַטעריעלן זינען), זיין איבערגעגעבן, איבערגעגעבן, איבערגעגעבן־פֿערט.

1848 " דאש גוטש אונ חשובי זאכין וואש די האשט
וואש גיהערין צו דער נשמה דיא בלייבין בייא דיר". 1309
חובות הלבבות, 3, 197.

1920 " מייַן פֿאָלק, עס געהערט מייַן נשמה דייַן טרויער".

אײנהארן, 5, → 28. 1273

1957 " אויף דעם סוג מענטשן לייגט א.ג. |?| גאַר

קיין נאָמען ניט. אַזאַ טיפּ מענטשן געהערט צום גיהנום". 1316

ליקוטי דיבורים, דף צ"א.

0 וואס געהער (צו) – אדוו פּר. (עלט) וואָס שייך,

וואָס איז אין פֿארבינדונג (מיט).

1864 " אַלע ערדאַרבעט אָדער וואָס צו בויען געהער, ?נ?

איז אסור צולאָזן דורך אייך עכו"ם טון שבת". 1142

ברודא, דף ל"ז – ד!.

1888 " אין די פּרעדמעטן |=לימודים| וואס געהער ?נ?

צו יידישקייט, האָט מען שטאַרק געבושעוועט, טאַקע 1371

אַ סך געדאַוונט, געזאָגט תהילים". שאצקעס, 2, 163.

1948 " וואָס געהער אים, אַלטערן, איז ער, דאַכט זיך,
ווידער קראַנק". נסתר, 6, 305. קאנק

....

רעד: כ'גלייב ניט, אַז דער נסתר זאָל דאָ האָבן
באַוווּסטזיניק באַנוצט אַן עלטערע פֿאָרמע. גיכער
פֿון אַלץ האָט ער (אָדער זײַן רעדאַקטאָר...)
געוואָלט אויסמײַדן דעם הבֿרעיִזם "וואָס שייך";
ער ניצט "וואָס געהער" אַ סך מאָל.

....

ווי עס געהער - אַדוו פֿר. (עלט) דזוו' ווי ס'געהער
צו זײַן.

ווי ס'געהער צו זײַן - אַדוו פֿר. ווי מע דאַרף
ווי ס'פֿאָדערט זיך, ווי ס'פּאַסט.

[[illegible] XIX י"ה] " האָט איינער אמת תשובֿה געטאָן, // טאַקע אַזוי
ווי עס געהער צו זײַן?". עטינגער, 3, 31. 1432

1873 " בעסערע פון איר |פון דער קליאטשע| פאסען

זיך גאנץ פיין, ווי עס געהער צו זיין, אויף דעם קאנק

גרינעם גראז". מענדעלע, 1,קאנק 223030.

1904 " סע גלוסט זיך מיר אים אפבאדן, ווי סע געהער

צו זיין". שלום=עליכם, 27, 235. 1429

1951 " זעליק דעם היטלמאכערס קידוש הייבט זיך אן

גאר פשוט |...| ווי ס'געהער צו זיין, אבער באלד 1430

פארקריכט ער אין בויבעריק". שניאור, 7, 30.

◇ שוו: וואס ביי דער ווייב איז פאראן, געהערט אלץ צום מאן.

טו וואס געהער און זאל זיין וואס עס וויל.

270 - גע

דער אויבן אן געהערט דעם עושר, און דעם אָרעמאַנס

פּלאַץ איז לעבן דער טיר |רעג, מאַלדעווע, ציט

י.שווארץ, זשׁ' יישב XXVII - 1|.

(פּזן 90)

דער היינטיקער טאָג זאָל מיר געהערן צו יענעם יאָר

|סטוטש 498| - בנב.

צווישן א שוויגער און א שנור געהערט אן אייזערנע טיר.

גיהערן/גהערן.

1. ←---

1602 " אונ' ער גיבוט |...| צו אויש ציהן פון

פלשט |=פּאַלאַץ| גוטש אלש דש דא גיהירט צום בעל 1282

אונ' אל דיא בילדר אונ' ער פר ברענט זיא".

טייטש=חומש, מלכים ב', כג - ד.

1743 " אונ' אלש וואש דר קנעכט האט גהער דען הער

צו". שארית ישראל, דף ז* - 2. 1283

271 - גזה

3. ⟵---

" נון וואלטן אל ישראל צו דעם קויניג גון. 1544

1299 // ניין שפראך דער קויניג איר זולט ווארטן אויף
דעם פלון,// עש האבן די היידן זוא ויל דער שטארקן
מן.// זיא גיהוירן צו מיינן שטארקן רעקן דיא איך
וואל זענדן קאן". שמואל=בוך, סטראפע 1041.

1676 " |...| עש ווערדן גראשי סוחרים קומן דיא מיינם
1290 מאן האנדלן דיא גיהירין דא אהער". ברנט שפיגל,
פרק ו׳.

4. ⟵---

1748 " נייארט ער זעצט איין אין זיינר תפלה פון
1404 (ברוך שאמר) אונ׳ ווייטר וואש ניט צו דער (תפלה)
גיהערט |...| דא ווערט זיין (תפלה) ניט אן גינומן".
סידור תפילות, דף יד - !!.

272 – גיה

.5 ---->

|1685?| " אין איין טייל תפילות שטיין איין אתנחתא

1252 וואו איין אב זאץ איז דש מן עש אזו גיהעט צו זאגן

זונשט האט עש קיין טעם ניט". דרך הישר |...|,

דף נה - ז.

1752 " דרום גיהער מן דיא סעודה בצייטין אן צו פאנגן

אונ' דער נאך אין שול צו רופן". ס' עץ חיים,

דף עא - ז.

.6 ---->

1679 " אויז לדגן|אויסלייגן חלומות |גיהערט צו גאט".

1264 בליץ, בראשית, מ - ח.

וויא עז גיהערט צו זיין.

|1685?| " איז איינר איין מלמד אונ' לערנט מיט זייני

1328 תלמידים ניט באמונה וויא עז גיהערט צו זיין |...|".

דרך הישר |...|, דף עד - ז.

27211 - גע

ג ע ה ע ר נ ע ר ט - אדי. וואָס איז מיט הערנער.

|הארקאווי, בערעזניאק|.

18

273 - גרה

1435 ?נ? ג ע ה ע ר ש אַ פ ט – די/דאָס. בנב.

רעד: אין קאַרטל איז ניטאָ קיין שום אויסטייטש און
קיין שום ~~קיין שום~~ ציטאַט, ס׳איז נאָר צוגעגעבן אין
קלאַמערן: (שרית), אויב מע זאָל עס לייענען ׳שאַרית׳,
מיינט עס אין העברעיש ׳רעגירונג=באַאַמטער׳ ([illegible]).
אָבער ווי קומט עס צו געהערשאַפֿט?

274 - ג״ה

ג ע ה ע ר ש ט - פֿאר פֿון הערשן.

געה – [redacted].

ג ע ה ע ר ש ן – טרוו. (עלט) מאַכן פֿאַר הערשער.

1872 " זיי זאָגן גאָט געהערשט אייער אַלע הערן".

צאינה וראינה, 3, פרשה בשלח. 1436

גהירשן. מה"ד: gehërsen

... " משחך – הט גהיר"שט דיך – לאדנות, י"א הט

גלבט דיך". רייכלין 8, תהילים, מה–ח. 1439

רעד: כ'האָב אַ ספק אין אויסטייטש סיי אין יידיש I,

סיי אין יידיש II.

276 -

ג ע ה ע ר ש ע וו ע ט – פאר פון הערשעווען.

געהעשע - דאס, בא. (שנש) דאָס דויערנדיקע העשען.

1968 " די שטילקייט וויינט, פֿארגייט זיך ווידער אין

1440/א געהעשע". מ.מ. שאַפּיר, 3, 56.

|| געהעשערײַ - דאס, בא. דזוו דפוו.

... " אן אונטערגעהאַקטע איז די אויף דער ערד

1442 געפֿאַלן מיט אַ העפּטיק געהעשערײַ". ווײַסענבערג,

דערציילונג "די וואַלד=מיידעל".

278 - גזה

ג ע ה ר ג ע ט |געהאַרגעט| - פאַר פֿון הרג(ענ)ען.

גה - גיע

ג ע ה ר ג .ע ר י י |געהארגעריי| – דאס, =ען. דאס דויערנדיקע הרגענען זיך אָדער דאָס הרגענען זיך פֿון אַ סך מענטשן.

1884 " פֿלוצעם הערט מען|אין שול| אַ געהרגעריי, א געפּאַטשעריי,|...| אַ געקוויטשעריי; שטאָ 6 ׳לשנה תכתבו׳ הערט מען קללות פֿון דער תּוכחה". פֿלג 74,

~~צ׳ יידפאל~~, נ׳ 2, ז׳ 19.